БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 144 (12048)
1969 оной
июниин 22,
воскресенн

Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

БРЕЖНЕВ Ю. ЦЕДЕНБАЛТАЙ УУЛЗАБА

ерээд байһан Монголой люционно партиин ЦК- секретарь, МНР-эй Ми- Соведэй Түрүүлэгшэ еденбалтай КПСС-эй ЦК- льна секретарь нүхэр ев июниин 20-до уулзаа.

ежнев Ю. Цеденбал хоё- хани ёһоной хөөрэлдөөн -эй ба МНРП-гэй. Совет- скэ Союзай болон Монгол Арадай Республикын хоорондохи аха дүүгэй хани барисаа, али бүхы талын харилсаа холбоо саашадань бэхижүүлхэ, хүгжөөхэ асуудалнууд, тэрэшэлэн уласхоорондын политикын ба дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй зарим асуудалнууд хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэн хэлсэгдээ. Зүбшэн хэлсэгдэһэн бүхы асуудалнуудаар нэгэн адли һаналтай байлгань дахяад лаблагдаа.

Р-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

ЯАДАЙ АССР-эй АРАДАЙ ГЭГЭЭРЭЛЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ ҺУРГУУЛИИН ГАБЬЯАТА БАГШЫН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

гэгээрэлэй талаар габьяа- йнь түлөө **РСФСР-эй һургуулиин габьяата багшын** хүндэтэ нэ- рэ олгохо:

ова Александра Семенов- айн аймагай Шэнэ-Иль- ы эрдэмэй дунда ажалай ческэ һургуулиин дирек-

на Евгения Яковлевнада городой юрэнхы эрдэ- мэй дунда ажалай политехническэ № 1 һургуулиин багша.

3. **Кобелева** Агрипина Михайловнада — Түнхэнэй аймагай Хэрэнэй юрэнхы эрдэмэй ажалай дунда политехническэ һургуулиин багша.

4. **Найданов** Радна Цыретаровичта —Сэлэнгын аймагай Загастайн дунда юрэнхы эрдэмэй ажалай политехническэ һургуулиин багша.

й Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
М. ЯСНОВ.

й Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
Х. НЕШКОВ.

1969 оной июниин 20.

АНАЙ ТЕАТР—МОСКВАДА

НЭН БАЙДАЛ

РУУЛХЫЕ ЭРМЭЛЗЭЛГЭ

амсараевай нэрэмжэтэ драмын театр Москвада

сараевай нэрэмжэтэ Бу- ын театрай творческо эр- эды шэнээн үргэн дэли- ень тэрэнэй мүнөө Моск- зүжэгүүдые харуулха аһээ сэгнэжэ болохо бай- рэй трагеди, классигуу- мүнөө сагай зүжэгүүд, үльгэр онтохон, хурса еди... Энэ харуулагдаха һээ табаниинь түрэлхи бэшэгдэһэн зохёолнууд

17-до Горькиин нэрэмжэтэ уран һайханай академи- ий ендэр дээрэ өөрынгөө харуулжа эхилээ һэн. ир хаан» гэжэ зүжэг на.

хид тон ондо ондоо кол- энэ трагеди табихыень хараһан байгаа. Тэрэ- ирэй түрэһэн орон ню- ниислэл хотодо ерэһэн мүн оронойжнай олохон мүн москвагайхид өөһэ- аһан байха юм. Теэд тэ- тон өөрэ ондоохоноо Мүнөөшье эгээл тиимэ

АССР-эй искусствануу- ажал ябуулагша режис- ахиров хадаа Шекспирэй эгэй гүнзэгы удхые шэн уулжа шадаа гэхэдэ бо- һүүлшын үзэгдэл соо рхэй титэм гартаа бараад гөшо хүниие харахада еспубликын искусствын ал ябуулагша Б. Г. Аю-) хаан шэрэйн тогтуури- эй байһаниие гэршэлнэ.

дүүрэһэнэй һүүлээр культурын министрэй ор- Зайцев театрай коллек- жа, амаршалгын үгэнүү- Тиихэдээ творческо ехэ- туйлаһантайнь дашаа- эдэнние амаршалха зуу- агедиие һонирхоотойгоор актернуудай бэрхээр наа- агдаһан байна.

шэлэн РСФСР-эй арадай И. Кнебель, театрай иссер Ф. С. Сахиров гэг- ан үнэн зүрхэнһөө хев- йгаа. Энэмнай багша ша- ээ. Мария Иосифовнагай «Федя» апар арбаад жэ- ГИТИС дүүргэһэн бай- тэдэнэй хоорондохи ха- ань таһараагүй байһан

й искусствын гүрэнэй һуража гараһан энэ хүн бодото байдал харуулдаг искусствын ёһо заншал- национальна соёл куль- гинаар нэбтэрүүлжэ ша- хадаа намда илангаяа гдана гэжэ М. И. Кне- . Мүн тиихэдээ нацио- тайнгаа онсо өөрэ зорил- үбөөр ойлгоод, тэрэ ёһо е дам саашань найруу- үлжэ байна ха юм.

жиссер Сахировай таби- аан» гэжэ трагедиие ха- ээр һайхашааһан байнаб. Р-эй арадай артист В. К. һала бэрхээр наадана. өюун бэлигтэ актер юм. тус трагедиин хоёрдохи үзэгдэл соо наадахыень харахада һонирхолтой байна. Трагеди соохи Гонерилья (республикын габьяата артистка Д. С. Чимитова), Регана (республикын габьяата артистка В. И. Амханова), Корделия (Н. Ц. Шагдарова) гэгшэдые харахада, хүн зоной дура сэдьхэл татана.

Минии һанахада, энэ зүжэгэй гол шухала юумэн гэхэдэ, актернууд барандаа ехэ тааруу зохидоор наадана. Энэ зүжэгые буряадһаа ород болгожо оршуулһанайшье хэрэггүй байба. Юундэб гэхэдэ, артистнууд хүн зоной бэлээр ойлгохоор, үнэнтэ зүбөөр наадана ха юм.

Буряадай театрай харуулһан мүн бэшэшье зүжэгүүд үнэн байдал харуулха гэжэ эрмэлзэһэн зорилготой байха юм.

Хоёрдохи үдэртөө Буряадай драматург Цырен Шагжинай зохёоһон зүжэг москвагайхидта харуулһан байгаа. Тэрэниие зохёоһон автор бүхы орон дотор мэдээжэ болонхой. Зүжэг соо харуулагдаһан хүдөө нютагай коммунистнууд, комсомолшуудай зүгһөө эйи далда дайсадтай хэһэн тэмсэл хүнүүдэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэнэ. Тэрэниие республикын искусствын габьяата ажал ябуулагша режиссер Б. Г. Аюшин болоод уран зурааша М. И. Манилов гэгшэд үнэнтэ зүбөөр харуулжа шадаа. Тэндэ гол рольнуудые наадаһан республикын габьяата артист Содном Будажапов (Цыбан) Цындэма Гончинова гэгшэд бэрхээр наадажа гараа.

Цырен Шагжинай зохёоһон үшөө нэгэ зүжэгтэй москвагайхид танилсаа. Июниин 19-дэ Буряадай театр «Галта джунгли» гэжэ зүжэг табиһан байна. Тэрэ хадаа 40 гаран жэлэй саада тээ энэ театрай түрүүшын артистнуудай эхилһэн һайн һайхан ёһо заншалнуудые үргэлжэлүүлһээр.

«Галта джунгли» гэжэ зүжэг вьетнам арадай нугаршагүй хатуу зоригтой байһаниие магтаһан байха юм. Энэ зүжэг Б. Г. Аюшин, А. Д. Никитин гэгшэд табиһан байгаа. Түрүүшын үдэрһөө эхилжэ танилсаһан актернуудайнгаа шадабари мэргэжэлдэ москвагайхид үшөө дахин һайн сэгнэлтэ үгэхэ аргатай болоо.

Тиихэдэ В. Халматовай наадахые хараһан хүнүүд тусгаар өхөөр альгаа ташаһан байна. Вьетнам басаганай эрэлхэг зориг ба илдам һайхан зан абариие залуу актриса Н. Ц. Шагдарова харуулжа шадаа. Мүн М. Г. Елбонов болон бэшэшье артистнуудай наадахые харахада яһала һонирхолтой.

Москвада эгээн түрүүн ерэжэ, зүжэг табиха үедөө һайн нэрэтэй болоһон энэ коллективтэй мүнөө гурбадахяа баяртай уулзалга болобо. 1940 ба 1959 онуудта тус театр Совет оронойнгоо ниислэл хотодо Буряадай литература ба искусствын декадада хабаадалсаа бэлэй.

— Үнэн бодото байдал харуулдаг совет театральна искусствын һуури табиһан алдарта Москвагай уран һайханай академическэ театрай ендэр дээрэ наадаха, үндэр дээдэ нэрэ түрэдэ хүртөөд байхадаа, бидэнэр илангаяа ехээр омогорхонобди гэжэ тус театрай директор Ц. А. Балбаров мэдүүлбэ.

Л. НОВИКОВА.
(ТАСС-ай корр.).

ДЫН АЙМАГАЙ СОЁЛ КУЛЬТУРЫН ҮДЭР

НДЭТЭ АЙЛШАДАА АМАРШАЛБА

Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй культурын Зэдын аймагай соёл культурын үдэрэй үдэшэ үнгэргэгдэбэ. Хүдөө нютагһаа ерэ- айлшадтаа локомотив-вагон заһабарил- ажалшад, Железнодорожно районой советскэ органуудай хүтэлбэрилэгшэд ха- ёһоной амаршалга хүргэбэ.

түрүү хүдэлмэрншэн, СССР-эй Верхов- депутат нүхэр Поздеев хүдөөгэй айлша- лжа, предприятиингаа ажалшадай үмэ- алта бэлэг үгэбэ. КПСС-эй Железнодо- ом болон аймгүйсэдкомой зүгһөө В. И. рэһөөр 100 жэлэй ойдо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ амжалта туйлажа байһанайнь түлөө Зэдын аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ вымпел барюулагдаа. КПСС-эй райкомой секретарь нүхэр А. Р. Потепалов тэрэнние абажа, ехэ баярые хүргөөд, алдарта ойе угтуулан заводой ажалшадта амжалта туйлахыень хүсэбэ.

Һүүлдэнь Зэдын аймагай уран һайханай бүлгэмэй коллектив ехэ программатай концерт табиба. Тэрэниие бэлдэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан Дэрэстэйн, Дээдэ- Торнин, Алцагай клубуудай бүлгэмүүдтэ КПСС-эй Железнодорожно райком болон аймгүйсэдкомой грамотанууд барюулагдаба.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

ГЭР БАЙРА БАРИЛГЫН ШАНАР ҺАЙЖАРУУЛХА ХЭМЖЭЭНҮҮД ТУХАЙ

КПСС-эй Центральна Комитет ба СССР-эй Министрнүүдэй Совет гэр байра барилгын шанар һайжаруулха талаар хэмжээнүүд тухай асуудал хаража үзөө. Социальна тон шухала асуудалнуудай нэгэн—хүн зониие болбосон түхэлтэй гэр байраар хангалгада манай орондо онсо анхарал хандуулагдана гээд багалан абтаһан тогтоол дотор хэлэгдэнэ. Һүүлэй арбан жэлэй туршада (1959—1968 онууд) нэгэ миллиард дүрбэлжэн метр талмайтай гэрнүүд ашаглалгада үгтөө. Энээниие түрүүшын арбан жэлэйхитэй жэшэбэл, хоёр дахин ехэ болоно. Энээнэй ашаар 12 миллионһоо дээшэ хүнэй байра байдал һайжаруулагдаа. Энэ үе соо гүрэнэй гэр байрын фондые уһаар, канализаци, газаар хангалга 1,5 дахин, гэрнүүдые нэгэ газарһаа дулаасуулга — хоёр дахин, ванна болон угаалгын хэрэгсэлээр (душ) хангалга гурба дахин дээшэлээ. Худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой, һургуулинуудай, медицинскэ болон үхибүүдэй эмхи зургаануудай, театр, культурын байшан, кинотеатр, ажаһуудалай эрилтэ хангалгын ба коммунальна ажахын предприятинуудые барилга улам үргэдэжэ байна. Шэнээр баригдажа байһан, шэнэдхэн хубилагдажа байһан городууд мүнөө үеын транспорт, инженернэ түхеэрэлгээр хангагдана, гудамжа, талмайнуудынь болбосон түхэлтэй болгогдоно.

Гэбэшье байрын гэрнүүдые барилгада, городуудые бодхоолгодо ехэхэн дутагдал бии гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Оронойжнай олонхи городуудай байрын гэрнүүдые олоор баридаг районуудай архитектура гол түлэб адлирхуу, анхарал татасагүй гээшэ. Гэр байрын барилгадахи барилга-хабсаралгын ба гоёолтын хүдэлмэриин шанар үшөөл хангалтагүй байһаар.

Гэр байра барилгын шанарые һайжаруулха зорилгоор баригдажа байһан, шэнэдхэн хубилгагдажа байһан городуудай, тосхонуудай гэр байрын барилгын хэмжээнэй саашадаа үргэдхэгдэхэтэй хамта барилга-хабсаралгын ба түгэсхэлэй хүдэлмэриин шанарые эрид һайжаруулга, байрын гэрнүүд ба квартирануудай, тэдэнэй дотор талын хүдэлмэри түхеэрэлгэ болон газаа талын үзэмжэ, архитектурна түхэл ба болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэри һайжаруулга хадаа компартинуудай ЦК-гай союзна болон автономито республикануудай Министрнүүдэй Соведэй, СССР-эй министерство болон ведомствэнүүдэй, партиин крайком, обком, горком, райкомуудай ба ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй шухала зорилгонуудай нэгэн гэжэ КПСС-эй ЦК ба СССР-эй Министрнүүдэй Совет тоолоно.

Гэр байра барилгын хүдэлмэридэ бии байһан дутагдалнуудые усадхаха, городууд болон тосхон һууринуудые барилгада хэрэгтэй архитектурын, хэды дабхартай байха ба гэрэй ута, богониин талаар гэрэй типовой элдэб проектнүүдые, гэрнүүдэй нюур талые гоё һайхан, бүхэ материалнуудаар (мүлигдэһэн хирпиисэ, үнгэлэгдэһэн бетон, шэл ба керамическа плита, алюмини, үнгэтэ шэл, байгаалиин гоё һайхан шулуун, үнгэтэ цемент, бүхэ шэрээр) шэмэглэн гоёохо проектнүүдые зохёохо, хангаха; мүнөө үеын городуудые бодхохо эрилтэтэй тааралдуулан, манай городуудай гоё һайхан байхын тулада городуудые бариха ба шэнэдхэн хубилгахадаа, ниитэ городой архитектурна ансамбль, центрнүүдые байгуулхэ зуураа, ниитын, захиргаанай, культурна ажаһуудалай ба худалдаа наймаанай байрануудые бариха типовой, мүн гаргаша багатай тусхай проектнүүдээр хангаха гэжэ СССР-эй Госстрой, СССР-эй Госстройн дэргэдэхи гражданска барилга ба архитектурын талаар гүрэнэй комитет, союзна ба автономито республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, ажалшадай депутадуудай нютагай Соведэй гүйсэдкомууд, барилга ба барилгын материалнуудай промышленностиин талаар проектнэ, барилгын ба научно-шэнжэлэлгын организацинууд уялгалагдаба.

Байрын гэрнүүдэй шэнэ проектнүүдые зохёоходоо, барилгын районуудай байгаалиин эрхэ байдал хараада абалсан, олон, үсөөншье гэшүүдтэй булэ бүхэнэй ами аминдаа байха, хана руу ороһон шкафтай, кухни соо хэрэгтэй мебель ба ажаһуудалай бусад хэрэгсэл табихада таарамжатай элдэб хэмжээнэй квартирануудые хангахые СССР-эй Госстройн дэргэдэхи гражданска барилга ба архитектурын талаар гүрэнэй комитедтэ, проектнэ организацинуудта даалгагдаа.

1971 онһоо байрын гэрнүүдые шэнэ типовой проектнүүдээр барижа эхилхэ гэжэ СССР-эй Министерствэ болон ведомствэнүүд, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд уялгалагдаба. Городуудые барилгын генеральна түсэбтэй, мүн тодорхой түсэблэлгэтэй нягта наринаар тааралдуулан, ажалшадай амарха, ажаллахада таатай зохид байха талыень анхаралда абан, байрын гэрнүүдэй түхэлэй, дабхарай ба конструкциин талаар аша үрэ ехэтэй, экономическа үндэһэ баримтатай барилга хэдэг боложо, городууд болон гэр байрануудай барилга комплексно аргаар, культурна ажаһуудалай хэрэгтэй бүхы түхеэрэлгэтэйгээр ажалаа эрхилхэ шухала.

Гэр байра барилгын индустриализациин саашанхи хүгжэлтэдэ, хабсаргагдамал гэрнүүдэй барилга шэнэдхэн хубилгаха ба байра барилгын архитектура болон шанарые һайжаруулгада онсо анхарал хандуулан, гэр байра баридаг предприятинуудые үйлэдбэриин шэнэ технологидо оруулха гэжэ шиидхэгдээ. Шэнэ түхэлэй детальнуудые бүтээн гаргахын тула технологическа түхеэрэлгэнүүдые шэнэдхэн табиха арга боломжын бии байһые анхаралда абан, байрын ута, богонишье, олон дабхар гэрнүүдэй детальнуудые комплектээр гаргадаг болохо зэргэтэй.

4-5 жэлэй туршада гэр баридаг бүхы предприятинуудые байрын гэрэй детальнуудые бүтээхэ шэнэ технологидо оруулха гэжэ СССР-эй барилгын министерствэнүүд, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, Мосгоргүйсэдком ба Ленгоргүйсэдком уялгалагдаба; ведомствын мэдэлэй гэр баридаг предприятинуудые байрын гэрэй детальнуудые бүтээхэ шэнэ технологидо оруулха талаар, ехэ панелеэр гэр барилгые 1975 ондо орон доторнай гүрэнэй болон кооперативна барилгаар мүнөө бодхоогдожо байһан бүхы хэмжээнэй 50 процентдэ хүргэхэ талаар хэмжээ ябуулгануудые 1969 оной октябриин 1 болотор зохёон баталха; 1970 онһоо эхилжэ городууд болон хүн зоной ажаһууха районуудай барилгада хэрэгтэй гэрнүүдэй проектын номенклатураар гэр баридаг предприятинуудай продукциин үйлэдбэри түсэблэжэ захалха, энэ номенклатурын талаар түсэбэй дүүргэлтэ хараада абан, дурсагдагша предприятинуудай ажал ябуулгада сэгнэлтэ үгэдэг болохо.

Шэнэ түхэлэй гэрнүүдэй детальнуудые һайн шанартайгаар бүтээгээд, үгтэһэн номенклатурынгаа талаар продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө дүүргэһэнэй, шэнэ түхэлэй гэр барилга бэелүүлһэнэй түлөө гэр барилгын предприятинуудай хүдэлмэришэд, хүтэлбэрилхы болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд предприятиингаа түсэбһөө гадуур оруулһан олзо доходһоо мүнгэн шанда хүртэхэ эрхэтэй.

Тус тогтоол дотор табигдаһан эрилтэнүүдые анхаралда абан, байрын хабсаргагдамал гэрэй ба ниитын байрануудай проект зохёолгые хүтэлбэрилхэ хэрэг, тэдэ байрануудай техническэ ба архитектурна хэмжээнэйнь түлөө харюусалга, тэрэшэлэн гэр барилгын предприятинуудай проект зохёолгын хүтэлбэри СССР-эй Госстройн дэргэдэхи гражданска барилгын ба архитектурын талаар гүрэнэй комитедтэ даалгагдаа.

СССР-эй барилгын, харгы замай ба коммунальна, машина бүтээлгын министерствэдэ иимэ даалгабари үгтөө:

гэр барилгын предприятинуудта технологическа түхеэрэлгын ба үйлэдбэриин технологиин проект зохёолто хэхэ;

гүйсэд хабсаргагдамал гэр бариха шэнэ предприятинуудай, шэнэдхэн хубилгагдаха предприятинуудай технологическа түхеэрэлгэнүүдые, тэрэшэлэн хамаг түхеэрэлгынь запасной частьнуудые бүтээн гаргаха.

Гүрэнэй, кооперативна, колхозуудай ба хубиин барилгын эрилтэ хангахын тула модон гэрнүүдые бүтээдэг предприятинуудай үйлэдбэриин хүсэ үргэдхэхөөр СССР-эй ой модоной ба модо болбосоруулгын промышленностиин министерство уялгалагдаба. Тиин 1975 он болотор нютагай материалаар хангагдадаг стандартна модон гэрнүүдэй байрын талмай жэл соо 12 миллион дүрбэлжэн метртэ, заводуудта бүтээгдэдэг модон гэрнүүдэй байрын талмай 6 миллион дүрбэлжэн метртэ хүргэгдэхэ болоно.

Гэр байрын барилгануудые столярна һайн шанартай хэрэгсэлнүүдээр хангахын тула 1969—1975 онуудта ашаглагдажа байһан предприятинуудай үйлэдбэри үргэдхэхэ, мүн хүсэ ехэтэй, оньһожоруулагдаһан шэнэ предприятинуудые барижа, жэл соо 45 миллион дүрбэлжэн метр сонхын блок, 50 миллион дүрбэлжэн метр модон блок, 15,4 миллион дүрбэлжэн метр паркетнэ хабтагай, 50 миллион комплект скобяной хэрэгсэл гаргаха. Тэрэшэлэн кухниин һайн шанартай мебель ба шкафуудые жэл соо 1 миллион комплект хүрэтэр бүтээн гаргадаг болохо даалгабари үгтэнхэй.

Байрын гэрнүүдэй, ниитын байрануудай архитектура һайжаруулха, мүн барилгын шанар дээшэлүүлхэ, барилгын конструкцинуудые бүхэ болгохо зорилгоор гэр байрын барилгада алюмини, түмэр конструкци хэрэглэхэ хэмжээнүүд хараалагдаа. Энэ зорилгоор 1970—1975 онуудта жэл соо 200 мянган тонно алюминиһэ хэрэгсэл гаргаха заводуудые ашаглалгада үгэхэ хэрэгтэй.

Байрын, ниитын гэрнүүдэй пол дээрэ тусхай коверно зүйлнүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ гэжэ тогтоол дотор хараалагданхай. Тиимэһээ 1971—1975 онуудта гэр байрын хэрэглэмжэдэ жэл соо 20 миллион дүрбэлжэн метр коверно хэрэгсэл үйлэдбэрилхэ даалгабари СССР-эй хүнгэн промышленностиин министерствэдэ үгтөө. 1975 он болотор 20 мянган тонно ковер ба коверно хэрэгсэл үйлэдбэрилдэг болохын тула 1971 онһоо эхилжэ капрон ба полипропиленовэ утаһа ехээр үйлэдбэрилжэ, СССР-эй хүнгэн промышленностьда үгэжэ байха даалгабари СССР-эй химическэ промышленностиин министерствэдэ үгтөө.

Хэрбээ гэрэй проект соо хараалагдаһан байгаа һаань, кухниин стационарна мебель табиха, хана руу шэнгээгдэһэн шкаф, мүн коверно хэрэгсэл дэлгээхэ хүдэлмэри хэгдэхэ зэргэтэй. Зүгөөр тэрэ гэртэ байра абаха хүнүүдэй захилаар дурсагдагша хэрэгсэлнүүд хэгдэжэ, бултанайнь үнэ сэн розничо сэнгээр нэгэ доро гү, али жэлэй болзор соо һубарюулан түлэгдэхэ ёһотой.

Барилгын түгэсхэлэй ажал хэдэг, мэргэжэл һайнтай саг үргэлжын хүдэлмэришэдтэй болохо зорилгоор 1969—1970 онуудта 51.800 һууритай 132 училищи гурбан жэлэй һуралсалтай техническэ мэргэжэлэй училищи болгон хубилгаад, 1973 ондо һурагшадайнь тооё 100 мянгада хүргэхэ даалгабари союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, СССР-эй барилгын министерствэнүүдтэй хамта техническэ мэргэжэлэй һуралсалай талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гүрэнэй комитедтэ, Мосгоргүйсэдком ба Ленгоргүйсэдкомдо даалгагдаа.

Барилгын түгэсхэлэй хүдэлмэриин шанар һайжаруулхын тула барилгын организацинуудай, гэр баридаг предприятинуудай энэ ажалай тарифые дунда зэргээр нэгэ разрядаар дээшэлүүлхэ, гэр байрын барилга дээрэ хүдэлмэришэдэй ажалай түлөөһэндэ аккордно гурим үргэнөөр хэрэглэхэ, тэрэшэлэн даалгабаряа саг соонь гү, али уридшалан дүүргэһэнэй түлөө хүдэлмэришэдтэ урмашуулгын гуримаар үгтэдэг шангай хэмжээе дээшэлүүлхэ шухала гэжэ мэдэрэгдээ.

Городууд болон районуудта архитектурно-түсэблэлгын органууд ба архитектурно-барилгын хиналтын гүрэнэй инспекцинүүдые байгуулха, бэхижүүлхэ талаар хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулганууд хараалагданхай.

Баталагдаагүй проектээр гү, али проектһээ хазагайгаар, техническэ журам ба барилгын нормо, гуримай эрилтэдэ таарахагүйгөөр баригдажа эхилһэн гэрнүүдэй, культурна ажаһуудалай ба коммунальна хэрэглэмжын байрануудай барилга зогсоохо, мүн тэрэшэлэн тусхай стандарт болон техническэ гуримай эрилтэдэ таарахагүйгөөр бүтээгдэжэ байһан барилгын хэрэгсэл, материалнуудай үйлэдбэри болюулха эрхэ СССР-эй Госстройн дэргэдэхи гражданска барилга ба архитектурын талаар гүрэнэй комитедтэ, союзна республикануудай госстройнуудта олгогдоо.

Хүсэндөө байһан хуулиин эрилтэтэй зохилдуулан, барилгын талаар гүрэнэй стандарт болон техническэ гурим сахихын түлөө хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалга дээшэлүүлхэ тушаа шухала хэмжээнүүдые абаха гэжэ СССР-эй министерство ба ведомствэнүүд, союзна ба автономито республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомууд уялгалагдаба.

Проектээр хараалагдаһан ёһоор, барилга-хабсаралгын бүхы хүдэлмэриин дүүргэгдэһэн, газаагуурхи талмайн болбосон түхэлтэй болгогдоһон хойно байрын гэрнүүд, культурна ажаһуудалай байранууд ашаглалгада тушаагдаха гэжэ тогтоогдонхой.

Байрын гэр, культурна ажаһуудалай байрануудые ашаглалгада тушаан абадаг комиссинуудта хэгдэһэн хүдэлмэриин шанарые нягта наринаар шалгаха даабари үгтэбэ. Хэрбээ барилга-хабсаралгын хүдэлмэри муугаар хээд, гэр байрын газаагуурхи талмай болбосон түхэлтэй болгохо ажалай дүүрээгүй байгаа һаань, тус комисси гэмтэ хүниие хуулиин харюусалгада хабаадуулхын тула барилгын захил хэгшэд ба подрядчигуудые мэдэжэ байһан дээдэ органуудтань, мүн архитектурно-барилгын хиналтын гүрэнэй органуудта материал үгэхэ ёһотой.

Городууд болон тосхонуудай барилгада, гэр байрын ба ниитын байрануудай проект зохёолго, барилгада мүн барилгын материал болон хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгэдэ бии байһан дутагдалнуудые усадхажа, гэр байра барилгын шанарые һайжаруулха талаар зорилгонуудые заатагүй дүүргэхын тула партийна, советскэ, ажахын ба профсоюзна органууд, проектнэ, барилга-хабсаралгын организаци ба предприятинуудай шухала хэмжээ абаха байһанда найдажа байһанаа КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет элирхэйлнэ.

ПРОЛЕТАРСКА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМЫН ТУГ ДОРО

БУЛТАДАА дэмжэнэбди

Эдэ үдэрнүүдтэ Ленинэй орденто мяха-консервнэ комбинадай завод, цехүүдэй коллективүүд коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөнэй материалнуудтай танилсажа байна. Коллектив бүхэндэ газетэ уншалга, хөөрэлдөөн эмхидхэгдээ. Дүй дүршэлтэй лектор, элидхэлшэд, политинформаторнууд, агитаторнууд энэ хүдэлмэри үнгэргэнэ.

Советскэ Союзай Коммунис партиин делегациие толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй үгэ хүн бүхэнэй анхарал хандуулна. Комбинадай хүдэлмэришэд Леонид Ильич Брежневэй хэлэһэн үгэ шудалха зуураа, Коммунис партиингаа болон Совет правительствынгаа бэелүүлдэг эб найрамдалай гадаадын политикые нэгэн дуугаар һайшаажа, дэмжэжэ байһанаа мэдүүлнэ.

Тиихэтэй хамта Эхэ оронойнгоо экономико бэхижүүлхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө туһа нэмэри оруулха, табан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэжэ коллектив шиидээ. Комбинадай цех, заводуудай хүдэлмэришэд В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэн, алдарта энэ ойе ажалдаа амжалта туйлан угтаха гэжэ оролдожо байнхай.

Шубуунай үдэн, нооһоор арад зоной хэрэглэмжын эд бараа бүтээдэг цехэй хүдэлмэришэд энэ мүрысөөндэ эрхимлэжэ, түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй даабариие зүблөөнэй боложо байһан эдэ үдэрнүүдтэ болзорһоонь урид дүүргэһэн тухай элидхэбэ. Үйлэдбэриин технологи нарижуулан һайжаруулһанай, ажалаа зүбөөр эмхидхэһэнэй ашаар табан жэлэй эхинһээ хойшо үйлэдбэриин хэмжээн 70 процентээр дээшэлүүлэгдэһэн байна. Урдань абаһан уялгаяа хаража үзөөд, табан жэлэй түсэбые бүри урид—В. И. Ленинэй түрэһэн үдэр — 1970 оной апрелиин 22 болотор дүүргэхэ гэжэ тэдэнэр шиидээ.

Консервнэ заводой, техническэ фабрикануудай, меланжева цехүүдэй хүдэлмэришэд халаанайнгаа даабари үлүүлэн дүүргэнэ.

Комбинадай партком зүблөөнэй материалнуудые коллектив соогоо гүнзэгы һайнаар шудалха хэмжээ хараалаа. Партийна эхин организацинуудай секретарьнарай зүблөөн үнгэргэгдөө. Политическэ гэгээрэлэй кабинедтэ тусхай литература суглуулагдажа байнхай. Мүн консультаци эмхидхэгдээ.

Г. ХАРЧЕНКО.

ШАХТЁРНУУДАЙ ҮГЭ

ГУСИНООЗЕРСК. **(Телефоноор абтаба).** Манай аймагай таряашад, хүдэлмэришэд, алба хаагшад, бүхы ажалшад эдэ үдэрнүүдтэ Москвада болоһон коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай зүблөөнэй хүдэлмэри тон анхаралтайгаар хаража байна.

Дэлхэй дээрэхи мүнөөнэй үе сагай оршон байдалда гүн шухала удха шанартай сэгнэлтэ үгэжэ, тэрээнһээ уламжалан гараһан зорилгонуудые энэ зүблөөн тодорхойлһон байна. Мао Цзэ-дунай бүлэгөөрхидэй марксистско-ленинскэ партинуудта эсэргүүсэһэн, коммунис хүдэлөөндэ булюу дээгүүр һуури эзэлхын түлөө тэмсэл хадаа Хитадай партиин бүлэг хүтэлбэрилэгшэдэй дээрэлхы, хархис эрмэлзэлгэтэй, бусад оронуудай газар дайда булимтарха эрилтэнүүдтэйнь таһаршагүй холбоотой гээд нүхэр Л. И. Брежневэй элидхэл соо хэлэгдэһэн баримтануудые аймагаймнай арад зон һайнаар ойлгожо байна.

Һаяхан Галуута-Нуурай шулуу нүүрһэнэй уурхайда ошоходоо. шахтернуудай мүн лэ иимэ һаналтай байһые, Пекинэй засагаархидай харата муухай һүйдхэлгые эрид буруушаажа, шоо үзэжэ байһые мэдэбэбди. Суута шахтёр, проходчигуудай бригадын бригадир, Социалис Ажалай Герой Г-Ж. Д. Тучинов өөрынгөө һанал тухай иигэжэ мэдүүлбэ:

— Хитадай засаг түрынхидэй манай түрэл ороной газар булимтарха хүсэлэнтэй байһыень Советскэ правительствын мэдүүлгэ сооһоо мэдэбэбди. Эдэ бүхы бузар муухай ааша ябуулгыень үһөө үрзылгэнгүй. зэбүүсэнгүй уншахын аргагүй. Бригадымнай гэшүүн бүхэн, шахтымнай хүдэлмэришэн бүхэн манай ороной хилэ ойроо хүртэшэгүй. аюулгүй байдалые хамгаалтада шэглүүлэгдэһэн гүрэн түрынгөө тодорхой алхамуудые халуунаар һайшаана.

Аймагай колхоз. совхозуудта, эмхи зургаануудта, промышленна предприятинуудта митинг, суглаанууд болоно, Советскэ правительствын мэдүүлгэ дэмжэнэ. коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай зүблөөнэй хүдэлмэрее амжалтатайгаар дүүргэһэндэнь баясажа байһан тухайгаа аймагай ажалшад нэгэн һаналтайгаар мэдээсэнэ.

П. БАЛДАНОВ.

МАНАЙ ХООРЭЛДООН

ТАРЯАЛАН, САБШАЛАН ХЭР УҺАЛАГДАНАБ

Хура бороогүй сагта газар уһалха гэшэ эгээл шухала хэрэг болоно. Тиимэһээ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд энэ хүдэлмэриие хэр зэргэ эмхидхэнэб гэһэн асуудалтайгаар манай корреспондент хэдэн аймагуудай үйлэдбэриин управлениин главна агрономуудта хандаһан байна.

Эгээл түрүүлэн газар уһалха арга боломжо ехэтэй Загарайн аймагай үйлэдбэриин управлени хонходожо, тэндэхи главна агроном П. Т. Фоминтай хөөрэлдэбэбди.

П. Т. ФОМИН: энэ жэл ган гасуур болохо, таряалан, сабшалангаа уһалха талаар аймаг доторнай горитой хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Сабшалан, бэлшээри һайжаруулха талаар соносхогдоһон хоёр һарын туршада, мүн һүүлээрнь хамта дээрээ 10.515 гектар нуга сабшалан уһалагдаа. Мүнөө луговодууднай сабшалангаа хоёрдохёо ундалуулжа байна. Һүүлэй мэдээгээр 2500 гектар сабшалан хоёрдохёо уһалагданхай.

Мүн тарилгын урда тээ 2606 гектар таряалан уһалагдаһан байна. Аймагай колхоз, совхозууд энэ үе соо 1270 гектар бэлшээриин газар уһалһан байха юм. Энэ жэлдэ ажахы бүхэн һаалиин фермэнүүдэй дэргэдэ һайжаруулагдаһан бэлшээри хорёолжо, тэрэнээ уһалжа захалаа.

Куузику ехээр тарихын түлөө бэлэдхэл хэгдэжэ байна. Энэ ашаг үрэ ехэтэй ургамал бүхыдөө тоогой рассадаар һуулгагдаха юм. Хамтадаа 150 гектарта таригдаха рассада 6 мянган рама доро ургуулагдана.

Таряалан, сабшалан уһалха хүдэлмэри Онохойн совхоздо, «Гигант» колхоздо муу бэшээр эмхидхэгдэнхэй.

Теэд мүнөө үелэ уһалуурнин һубаг ханаабуудаар уһан ябахаяа болижо байна. Жэжэ гол горход шэргэшэнэ.

Корреспондент: бүлүүр станцинууд, уһа сасадаг түхеэрэлгэнүүд хэр зэргэ хэрэглэгдэнэб?

П. Т. ФОМИН: Юрэдөө һайн гэхын аргагүй. Уһа сасадаг 16 машина резинэ хоолой үгы дээрэһээ миин хэбтэнэ. Мүн бүлүүр 7 станци элдэб шалтагаанаар хүдэлгэгдэнэгүй. Эдэ үдэрнүүдтэ газар уһалдаг бүхы техникээ хүдэлгэхэ хэмжээ абажа байнабди.

Удаань Мухар-Шэбэрэй аймагай үйлэдбэриин управлениин главна агроном В. Петровтой энэ асуудалаар хэдэн үгэ андалдагдаба.

В. И. ПЕТРОВ: үнгэрһэн хабартаа колхоз, совхозууднай 12.458 гектар сабшалан нэгэ удаа уһалжа үрдеэ. Эдэ үдэрнүүдтэ 6113 гектар сабшалан хоёрдохёо уһалагдаба.

Таряалан уһалха хүдэлмэри хангалтагүй. Уһа бүлэдэг, сасадаг машинанууд хүсэдөөр хэрэглэгдэжэ шадагданагүй. Эдэ машинанууд гол түлэб огород уһалалгада хэрэглэгдэнэ.

Ороохо таряанай ургаса ган гасуурһаа хамгаалхын тула буртаг убһэ ногоо саг дары үгы хэхэ хэрэгтэй. Тиимэһээ бидэнэр энэ жэл 25 мянган гектарта гербицид хоро сасахабди. Мүнөө энэ хүдэлмэри 3 самолёдоор хэгдэжэ байна.

Аймагай колхоз, совхозууд һаалиин фермэнүүдтэ һайжаруулагдаһан бэлшээритэй болохын түлөө оролдожо байнхай.

Һүүлээрнь Зэдын аймагай [...]лэдбэриин управлениин главна [...]роном Алексей Ильич Лабы[...] үгэ үттэбэ.

А. И. ЛАБЫГИН: Хура [...] оронгүй байжа, таряалан, саб[...]лан гандажа захалаа. Энэ ү[...] газараа али болохо аргаар уһ[...] гэшэ шиидхэхы удха шана[...] Мүнөө энэ хүдэлмэри һайжар[...]ха хэмжээнүүд абтажа байна[...]

Колхоз, совхозуудта бии [...]гаа бүлүүр станцинуудые, уһа [...] сасадаг түхеэрэлгэнүүдые бүтэ[...] хүдэлгэхэ гэжэ оролдонобди[...] уһа сасадаг хоёр түхеэрэлг[...] дэлгэлэжэ, 150 гектар тар[...] ундалуулагданхай.

РЕДАКЦИҺАА: Эдэ гурбан томо аймагуудай байд[...] хараад үзэхэдэ, газар уһалха талаар бии байгаа арга бо[...]жонууд үшөөл хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй гэжэ мэдэгд[...] Олохон ажахынуудта таряалан, сабшалан, бэлшээри уһ[...] хэрэг тоогдоногүй. Саашадаа энэ хүдэлмэриие эрид һа[...]руулха, али бүхы аргаар газараа уһалха эрилтэ табигда[...]

Хоринн аймагай Үдын совхозой Баруун Хасууртайн һаалиин фермэ һү һаалгаар ажахы соогоо ходо түрүүлжэ ябадаг юм. Эндэхи һаалишад абаһан уялгаяа дүүргэхын түлөө тэмсэнэ.

Энэ фермын хүдэлмэришэн Агдас Канзафаров ехэ һүнэй түлөө тэмсэлдэ өөрынгөө хубитые оруулдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. Канзафаров.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ЗУРАГЛАЛ

«БҮХЫ ЮУМЭНЭЙ ТҮЛӨӨ ХАРЮУСАЛГАТАЙБ»

Николай Александрович ажалһаа һаял бусанхай. Сүлөө забдагүй ажаллажа ерээд, гар нюураа угаагаад, амаржа байба. Ажалаа дүүргэжэ, һанаагаа амарбашье, эсэһэн лэ янзатай. Эсэнгүй яахаб. Ажалай энэ үдэрые тэрэ дахин дахин соргоолжо, элдэб юумэ бодоно.

Хүдэлмэриин халаан дүүрэжэ байба. Хүдэлмэришэд зэр зэмсэгээ суглуулан, хэһэн юумэеэ тушаан халагалжа захалба. Этээл энэ үедэ заводто яаралтай захил абтаа.

— Минии хамаарха хэрэг үгы. Халаан дүүрэбэ, би яаранаб,—гэжэ нэгэ хүдэлмэришэн хэлээд, ябахаар забдаба.

— Теэд яахаб. Шухала захил дүүргэхэ хэрэгтэй. Халаанай һүүлээр нэгэ-хоёр час хүдэлхэлэшье лаха һэм. Бидэнэрые заатагүй хэхэ ёһотойт гэнэгүй, һайн дураараа хэжэ үзэхые гуйна ха юм. Би арсанагүйб, хэрэгтэй хадань эндээ үлэжэ, ажаллаха байнаб,—гэжэ Николай Александрович харюусаад, хүдэлдэг газартаа бусаба.

Цех соо нэгэ хэды минута абяагүй болобо. Теэд хүнүүд бусажа, ооһэдынгөө һуури эзэлнэт. Харин бригадын хоёр гэшүүд лэ бусангүй гэртээ харяа. Тэдэншьегүй үлдэһэн хүнүүд шухала даабари дүүргэжэ шадаа.

Орой болоһон хойно гэртээ бусабад. Эсэдэшье гэшэ. Харин этигэл найдабари дүүргэһэндөө хүнүүд баяртай, урматай. Яаралтай захил саг болзор соонь дүүргэгдэһэн байна. Николай Александрович ажалай энэ нэгэ үдэр тухай дахин дахин бодолгото болоно. Коллективэй дундаһаа хоёр лэ хүн харюусалгатай сагай эрэхэдэ зугадажа ябашоо. Халаан дүүрээ, хараалагдаһан сагһаа үни маанадые хэншье бариха эрхэгүй гээ. Тиимэншье тиимэ. Теэд хүнэй һэшхэл, уялга гэжэ бии. Тэдэ хоёр иимэ юумэ мэдэхэгүй байба гэшэ гү?

Амаржа байтарнь иимэ һанал бодол досоонь ороно. Ямар нэгэ хүшэр байдалай ушараа һаа, тэрэ хоёрто найдажа болохо аал? Теэд яахаб. Хүн бүхэн өөрын һанал бодолтой, абари зантай, һэшхэл мэдэрэлтэй. Тэрэл өөрынгөө һэшхэл мэдэрэлэй зэргээр юумэ сэгнэлдог, тобшолол хэгэг. Найдамаар зон гэжэ һанахадаш, ямар нэгэ таагүй ябадал гаргажархиха. Иигэжэ шэмнэжэ байтараа радиогоо табиба. Москваһаа дамжуулагдаһан һүүлэй мэдээсэл соо Эхэ орон доторнай олон миллион ажалшадай хүсөөр хэды ехэ ажал хэгдэжэ, ажалта туйлагдажа байһан тухай хэлэгдэбэ. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указаар үйлэдбэриин олон түрүүшүүлэй орден, медальнуудаар шагнагдаһан тухай мэдээсэдэбэ...

Николай Александрович тэрэ һүни удаан унтажа ядаа. Ажабайдалайнгаа бүхы намтар һанаа. Баясхалан, баярлама үдэр, саг байгаа. Голхорхо гашуудаха ушаршье үзэгдөө. Үнэй ажабайдал иимэл ха юм. Урагшаа зурыһан сэхэ харгы шэнги бэшэ...

Фронтдо дайлалдажа ябаһан 1944 он элеэр һанагдана. Землянкын буруул дэнгэй хажууда саг зуура һуухэ зуураа, партиин зэргэдэ абаха тухай мэдүүлгэ бариа һэн. Дайшалхы, политическэ бэлэдхэлэй отличник, зоригтой солдат гэжэ нүхэдынь тэрэниие дурадхаа һэн. Командованиин зүгһөө нэгэнтэ бэшэ баясхаланда хүртэһэншье байгаа.

— Нүхэр Аранзин. Бүхы юумэнэй түлөө би, коммунист, харюусалгатайб гэжэ хаанашье ябахадаа бү мартаарай, ходо һанажа ябаарай,— гээд сэрэгэй частиин партийна комитедэй секретарь партбилет барюулхадаа хэлээ һэн.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо 25 жэлэй үнгэрөөшье, коммунист Аранзин тэдэ үгэнүүдые элеэр һанажа ябадаг. Бүхы юумэнэй түлөө биил ходо харюусалгатайб. Ямар сэсэн, гүнзэгы удхатай үгэнүүд бэ. Иимэл үгэнүүдые ходо һанажа, ажабайдалдаа хүтэлбэри болгон ябадаг Николай Александрович даажа абаһан ажалдаа ходо харюусалга ехэтэйгээр хандадаг.

Үнэн сэхэ ажалыень коллектив, парти болон правительство үндэрөөр сэгнэбэ. Энэ үдэшэ радиогоор соносхогдоһон СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ дотор тэрэнэй нэрэ нэрлэгдээ. Эхэ оронойнгоо эгээл дээдэ хайра — Ленинэй орденоор шагнагдаһан байба. Указ шагнажа, унтаагүй хэбтэхэдээ эдэ бүхы юумэ һанаандаа оруулаа, баярлахын ехээр баярлаа. Ехэшье баатаршалга гаргаһаниинь һанагдаагүй. Үдэр бүриин ажал. Даажа абаһан ажалдаа үнэн сэхээр хандаха, һайнаар бүтээхэ гэжэ оролдожо ябааб. Тэрэнһээ бэшэ тиимэ мэдээжэ болохо юумэ хээшье бэшэ аалби? Тэрэ үдэшэ Николай Александрович намтарайнгаа, ажабайдалайнгаа жэл бүхэнэй хуудаһа иран, дахин дахин үни удаан сэгсэлөө.

Хэдэн үдэрэй үнгэрһэн хойно тэрэнэй үбсүүндэ Ленинэй орден яларба.

— Минии габьяа ехэшье бэшэ. Намайе хүмүүжүүлһэн бүхы бригада, бүхы коллектив габьяатай. Тэдэнэр намда туһаламжа хүргэжэ, дэбжүүлжэ ябаа. Тэдэндэ өөрынгөө үнэн зүрхэнһөө баяр хүргэнэб,—гэжэ Николай Александрович орден абахадаа мэдүүлээ һэн.

Ажалай үргэн замда гараһан түрүүшынгээ алхам, өөрынгөө бүтээһэн түрүүшын зүйлые хүн бүхэн һанажа ябадаг. Токарь тошиилдоһон деталяа, тракторист түрүүшын бураздаае, уран зураашан түрүүшынгээ картина тухай мартадаггүй. Тэдээн мэтэ Николай Александрович ажалайнгаа түрүүшын үдэр элеэр һанадаг. Мяха яһанһаань шулаха гэжэ түрүүшын түүшэ тэрээндэ үгтөө һэн. Тиихэдэ хараалагдаһан нормоһоонь хоёр дахин ехэ саг энэ ажалда гаргашалһан байгаа. Шамарыншье муу һэн.

— Хэн иигэжэ мяха шуладаг юм. Мяханайнь 20 процент яһандаа үлөө, — гэжэ мастер зэмэлээ бэлэй. Минии хажууда байжа, һайнаар хаража аба, тиигээд дабтажа үзэхэш гээ һэн.

Дүй дүршэлтэй болохын, ажалдаа мэргэжэхын тула оролдолго гаргаха хэрэгтэй гэжэ түрүүшын үдэрһөө тэрэ ойлгожо абаа. Дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэдэй онол арга шудалжа эхилээ. Халаанай эхилхэһээ урид ажалдаа ерэдэг болоо. Халаанай дүүрэхэдэ гэр тээшээ яарадагүй. Мяха болбосоруулгын технологи һайнаар шудалжа гараа.

Мяха-консервын комбинадай гол мэргэжэлэй нэгые нарин һайнаар шудалха, энэ ажалда дүршэхэ гэжэ Николай Александрович оролдоо. Нилээд үнихэн болоһон хойно мэргэжэл сэгнэдэг комисси 4-дэхи разряд тэрээндэ олгоһон байна. Тэрэ гэһээр хорин жэл үнгэрөө. Тэрэ гэһээр шэлэжэ олоһон мэргэжэлээрээ ажаллажал ябана.

Мяха шулаашын мэргэжэл бэлэн бэшэ. Колбаса, консервэ хэхын урда мяха яһанһаань һалгааха, шулаха хэрэгтэй. Тиимэһээ мяха шулагшын мэргэжэл мяха болбосоруулгын бүхы предприятинуудта гол шухала гэжэ тоологдодог. Мяха шулаха машина мүнөө хүрэтэр зохёогдоогүй. Тиимэһээ энэ ажал хүнэй гарай хүсөөр бүтээгдэдэг. Хорин гаран жэлэй саада тээ Аранзинтай сугтаа мяха-консервын комбинадта хүдэлхөөр ерэһэн хүнүүдэй олонхинь мяха шулагшын ажалһаа тэргэдэжэ ошоһон байха. Орёо бэрхэ ажалые минии хэжэ шадаагүй һаа, ондоо хэн хэхэб? Би коммунист хүм гэжэ бэрхэшээлтэй сагта тэрэ ходо шэбшэдэг. Тиимэһээ нэгэншье гэдэргээ сухаряагүй, бэрхэшээлһээ айгаагүй.

Хэдэн жэлэй саада тээ һэн. Колбаса хэдэг заводой директор тэрэниие дуудажа, иигэжэ хэлээ һэн:

— Николай Александрович, партийна организациин секретарь, месткомой түрүүлэгшэ бидэ гурбан зүбшэн хэлсэжэ, шамайе бригадираар томилхо гэлсээбди. Юун гэжэ һананаш?

Тэрэ иимэ дурадхал хүлеэгээдүй байгаа. Ажалаа һайнаар шудалһан түрүүшүүл цех соо олон. Арсаха гэжэ түрүүшын бодол һанаандань ороо. Теэд нэгэ бага бодомжолжо үзөөд, зүбшөөлөө үгэбэ.

— Бригадир гол ажалһаа сүлөөлэгдэдэггүй. Бусадтай адли даабаритай, тиимэл салин хүлһэ абадаг. Харин тэрэнэй уялга дээшэлнэ, олон асуудал анхарха хэрэгтэй болоно. Бусадһаа урид ажалдаа ерэжэ, бригадынгаа гэшүүдэй хэхэ юумэ бэлдэхэ, материал, зэр зэбсэгээр хангаха, халаанай һүүдээр үглөөдэрэй даабари абаха гэхэ мэтэ олон уялгатай болоо.

Бригадираар томилогдоһонһоо хойшо хэдэн жэлэй үнгэрхэдэ, нүхэр Аранзинай хүтэлбэрилдэг бригадада коммунис ажалай коллективэй нэрэ зэргэ олгогдоо бэлэй. Түс бригада колбаса хэдэг завод соогоо түрүүлжэ ябана. Ажалай ленинскэ вахтада жагсаад, абаһан уялгаяа бодото дээрэнь дүүргэжэ байнхай. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабаряа үлүүлэн дүүргэжэ, табан жэлэй һүүлшын жэлэйхидэ хүрэхэ ойртонхой.

Ажалай халаан зүүрэбэ. Н. А. Аранзин яаралтайгаар будка тээшэ алхална. Культурын ордон соо үе үетэнэй уулзалга мүнөөдэр болохо юм. Тэндэ аргагүй байха ёһотой юм. Үглөөдэр депутатска комиссиин заседани. Октябрьска райсоведэй депутат Н. А. Аранзин һунгагшадайнгаа этигэл найдабари хүндэтэй дээрэ тоолодог. Николай Александрович үдэр бүхэндэ ямар нэгэ нийтын даабари, уялга дүүргэдэг. Ленинэй орденто түрүү хүдэлмэришэн энэ хүндэтэ хайраа үдэр бүриингөө ажал хэрэгээр харюулжа ябана.

Г. ХАРЧЕНКО.

Колхозой Жэшээтэ Уставай проект тушаа һанамж[...]

КОЛХОЗНИГУУДА[...] ХАМТЫН СУГЛАА[...]

Хэблэлдэ толилогдоһон колхозой Жэшээтэ шэнэ Уставай проект хадаа колхознигуудай Хоёрдохи бүхэсоюзна съездһээ хойшонхи үедэ хүдөө ажахын артельнүүдтэ болоһон гүнзэгы ехэ хубилалтануудые элишэлэн харуулна.

Колхозно таряашадай үмэнэ мүнөө шэнэ шэнэ зорилгонууд табигдана. Эдэ зорилгонуудай бэелүүлэгдэһэнэй зэргээр хамтын ажалай экономико хүгжэн бэхижэхэ, хүдөөгэй ажалшадай һуудал байдал болон соёл гэгээрэлэйнь хүгжэлтэ дээшэлхэ байна.

Үнгэрһэн гуша гаран жэлэй туршада манай колхозууд оньһожоруулагдамал томо ажахынууд болонхой. Жэшээнь, республикымнай хүдөө ажахын артельнүүд дунда зэргээр 361 үрхэтэ айлтай, хубаагдадаггүй жасадаа 1.488 мянган түхэриг зөөритэй, 5000 гектар тарилгын газартай, 2000 толгой үхэр малтай, 10.536 хонитой байха юм. Колхозуудаймнай хубаагдадаггүй жасань 1940 ондо 11,5 миллион түхэриг байгаа, мүнөө 104,2 миллион түхэригтэ хүрэнхэй. Хүдөө ажахын артель бүхэн дунда зэргээр 1 миллион түхэригэй продукци үйлэдбэрилнэ.

Хүдөө нютагуудай шэнжэ түхэл, таряашад, малшадай ажаһуудал танигдахаяа болитороо хубилаа. Үйлэдбэриин барилганүүдай хажуугаар гоё һайхан байшан гэрнүүд бодоно, клуб, һургуули, библиотекэ, хүүгэдэй саадуул, медицинскэ пунктнууд, магазинууд, столовонууд болон культурно-ажаһуудалай бусад барилганууд шэнээр мүндэлнэ. Колхозуудаарнай газетэнүүдые, номуудые олоор абадаг, электрын элшэ хүсэ, радио үргэнөөр хэрэглэдэг, олохон айлнууд телевизортэй болонхой. Колхознигуудай ажалай түлөөһэн эрид ехэ болоһон байна.

Эдэ жэлнүүдтэ колхозууднай хүтэлбэрилэгшэдөөр бэхижүүлэгдээ. Колхозой түрүүлэгшээр дээдэ эрдэмтэй 37, хүсэд дээдэ бэшэ эрдэмтэй 26 хүн ажаллана. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэй (агроном, зоотехник, ветврач, механик) 50 хүн колхозой түрүүлэгшээр һунгагданхай.

Республикымнай колхозуудта мэргэжэлтэд олон болонхой. Мүнөө үедэ дээдэ ба дунда эрдэмтэй 255 агроном, 317 зоотехник, 359 ветврач, ветфельдшер, 363 инженер-механигууд хүдэлнэ.

1935 ондо абтаһан Уставай олонхи ёһо гуримайнь хуушарһаниинь элитэ. Шэнэ Уставай проект дотор хараалагдаһан хубилалтанууд колхозуудай ажабайдалһаа үндэһэтэй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Хамтын зөөри эдлэжэ байхадаа колхозой гэшүүд артелиингээ бүхы ажал хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Энээнэйл ашаар колхозой хамтын хүтэлбэри һайжарна, тэрэнэй ашаг үрэнь дээшэлнэ. Колхозой гэшүүн хамтынгаа зөөриин эзэн байһан хадаа артелиингээ үйлэдбэри хүгжөөхэ хэрэгтэ бүхы хүсэеэ элсүүлнэ ха юм.

Колхозой шэнэ Уставай проект дотор колхознигуудай эдэбхи үүсхэл саашадань дээшэлүүлхэ, хамтын суглаанай үүргэ ехэ болгохо тухай хэлэгдэнхэй. Энэ тон зүб. Иимэ юумэ сэхэнгүй байхын аргагүй. Суглаан гэшэ гансахан артелиин хүтэлбэрилхы эгээн дээдэ орган бэшэ, мүн колхознигуудые хүмүүжүүлхэ һургуули мүн. Имагтал асуудалнуудые хамтаараа зүбшэн хэлсэхэдээл, тэрэниие зүбөөр шиидхэжэ шадагдаха байна бшуу.

Суглаанда хүнүүд хабаадахадаал хамтынгаа хэрэгэй түлөө харюусалгатай боложо һурана, дутагдалнуудтай эбсэхэгүй мэдэрэлтэй болоно ха юм.

Ушар иимэһээ манай зарим колхознигуудта энэ эрилтэ нарниаар баримталагдана гэхын аргагүй. Жэшээнь, 1968 ондо Хяагтын аймагай «Дружба» колхоз, Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны», Бэшүүрэй XXI партсъездын нэрэмжэтэ, Яруунын «Победа» колхозуудта хамтын суглаан гү, али түлөөлэгшэнэрэй суглаан жэлдээ орой нэгэ дахин зарлагдажа, колхозой правлениин тоосоо зүбшэн хэлсээд лэ үнгэрһэн байха юм. Зүгөөр эдэ колхозуудта зүбшэн хэлсэмээр асуудалнууд, дутагдалнууд олон ушарна.

Иимэ байдалые саашадаа тэсэхээр бэшэ. Колхозой хамтын суглаае жэлдээ дүрбэ дахин үнгэргэжэ байхаар, тэндэ артелиин гэшүүдэй гурбанай хоёр хубиие заабол байлгаха эрилтэ табигдана.

Хамтын суглаа зарлахадаа адагынь долоон үдэр урид колхознигуудтаа правлени дуулгаха ёһотой гэһэн шэнэ гурим проектдэ оруулагданхай.

Манай олохон колхозуудта зохид һайн клуб баригданхай. Тэндэ Уставай ёһоор хабаадаха колхознигуудые суглуулжа болохо. Зүгөөр тэрээндэ һайнаар бэлдэхэ, хүнүүдтэ һайса дуулгаха хэрэгтэй.

Хүдөө ажахын артелиин Устав гээшэ колхозно ажабайдалай хуули ёһо мүн. Тиимэһээ тэрэниие баримталдаггүй хүнүүдтэ хэмжээ абтаха ушартай. Колхознигуудай хэлэһэн үгэдэ анхаралтайгаар хандаха, тэдэнэртэй хөөрэлдэхэ, һанамжыень мэдэжэ абаха, ажахынгаа шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэдые олоор хабаадуулха болоно. Эдэ бүтэдэ ажахыгаа алдуу эндүүгүйгөөр эрхилхэдэнь туһалха байна бшуу.

1935 ондо абтаһан Жэшээтэ Уставай ёһоор колхоз доторой хүтэлбэри иимэ нэгэ гуримтай байһан гэбэл: хамтын суглаан, правлени ба түрүүлэгшэ. Шэнэ Уставай проектээр хамтын ажалые ударидаха хэрэгтэ колхознигуудай хабаадаха арга боломжые бүри үргэдхэһэн байна. Хамтын суглаанһаа гадна, томо колхозуудта артелиин гэшүүдые бултыень суглуулха аргагүй байһые хараада абажа, хамтын суглаагаар шиидхэгдэхэ ёһотой асуудалнуудые түлөөлэгшэнэрэй суглаагаар шиидхэхэ эрхэтэй гэжэ шэнэ Уставай проект соо заагданхай. Зүгөөр бүхы түлөөлэгшэнэрэй дүрбэнэй гурбан хубинь байгаа һаа, тэрэ суглаан хуулита дээрэ тоологдохо жэшээтэй.

Хамтын суглаанһаа, түлөөлэгшэнэрэй суглаанһаа гадна, бригадануудта, колхозой үйлэдбэриин бусад хубинуудта хамтын ажалые ударидаха хэрэгтэ колхознигуудые олоор хабаадуулха зорилгоор тэндэ колхознигуудай суглаа зарладаг болохоор хараалагданхай. Энэ суглаан мүн лэ кол[...]

[...]

Л. ВРУБЛЕ[...]
БурАССР-эй Хүдөө [...] министерствын [...] хэрэгээр таһагай [...]

○

Горькиин автомобильна заводой партийна комитет үшөө нэгэ партийна билет барюулхаяа байна. Һүүлэй үедэ эндэ 30 гаран хүн КПСС-эй гэшүүндэ абтаа. Эдэнэр хэд бэ гэхэдэ, коллектив соогоо хүндэтэй болоһон, ажал хүдэлмэридөө шалгарһан хүнүүд байха. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, эрдэм ухаанай ёһоор ажалые эмхидхэхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө ехэхэн хубитые тэдэнэр оруулна. Эдэнэй олонхинь пропагандист, агитаторнууд.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: КПСС-эй гэшүүндэ һаяхан абтаһан, агитатор Иван Андреевич Помазов. Ашаанай автомашина хабсаргалгын цехэй слесареэр нүхэр Помазов хүдэлнэ.

ТАСС-ай фото.

○

МОСКВА. Норвежец Тур Хейердал гэгшын толгойлһон интернациональна экипажай бүридхэлдэ совет врач Юрий Сенкевич оролсоно. Эдэнэр Хойто Африкаһаа аяншалгаяа эхилжэ, Центральна Америкэ тээшэ шэглэбэ.

Юрий Александрович —үнинэй аяншан. Антрактида ошоһон совет экспедицидэ ябалсаһан юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Юрий Сенкевич космонавт Борис Егоров хоёр.

ТАСС-ай фото.

СССР-эй [э]кономическа холбоонууд

...саанахи оронуудтай Советскэ Союзай холбоондо экономи-техническэ харилсаан шу[хала ү]ргэ дүүргэнэ. Энэнь 55 ... баталагдаһан правитель... хоорондын хэлсээнэй ...елүүлэгдэнэ.

...шленна предприятинууд ...сад барилгануудай проект ...хадэниие бариха хэрэгтэ ...шинүүд туһална: түхеэ... машинанууд ба материал... үгэнэ, геологическа шэн... ...бэдэрэлгын хүдэлмэри ...шэһэн кадрнуудые бэлдэ... туһална.

...оронуудтай СССР-эй хэ...номическа харилсаан али...ын хүсэд тэгшэ эрхэ ба...г ленинскэ гол ёһоор, на...а бэеэ даанхай байдалда. ...хэрэгтэ хамааралсахагүй ...хүндэлхэ, хэн хэндээ ...байха гуримаар бэелүү...

...ис оронууд тухай хэлэхэ ...а, энэ талаар манай ха...ажалаа социалис ёһоор ...ан бүтээхэ уласхооронд...ой һайн гурим, олооро... ажаллаха, үйлэдбэреэ ...түүлхэ гурим хүсэд дүү...ялхэ ябадалһаа үндэ... ...мнай түсэбэй ёһоор бэе...лэг, тус тус оронуудай. ...ы социалис хани нэгэдэ... табигдадаг арадай ажа...ала зорилгонуудые хам...оор шиидхэлгэдэ зорюу... байдаг.

...скэ Союзай хабаадалга... 1000 шахуу промышлен... предприяти ба бусад барилга...э тоодо 100 гаран элек...и, нүүрһэнэй 30 гаран ...ти, металлургическа 20 ...лон комбинадууд, маши...ын, металл үйлэдбэрил... предприяти, нефть үй...лэг предприятинууд, хү...ын барилга гэхэ мэтэ аха ...ууд дотор баригдаһан, ...ада оруулагдаһан байна. ...а дүү оронуудай эконо... хүгжэлтэдэ, дэлхэйн со... байгуулалта бэхижүүлгэдэ ...хэ туһа хүргэнэ.

...ранай, мүн экономическа, ...э туһаламжын гаргаша...үлөө нэн түрүүндэ ма...дые, түхеэрэлгэ абанабди. ...эдэ, Венгриин Арадай ...а кислородой заводуу...э будагай, консервын ...инуудай, овощ, шубуу... үйлэдбэрилхэ, эдеэ хоо...мышленностиин бусад тү...үүдые үгэнэ. Хэмэл ута... заводуудта оньһонуудые, ..., саахарай, химиин пред...удай комплексно түхеэ...Р-һээ эльгээнэ. Серна...ай, саахарай заводуудай ...но түхеэрэлгын, хүнгэн ...лэдбэрилхэ заводуудай ...одукци дээрэ ПНР-эй ...лбатай байдаг. 20 жэл ...шо 130 миллион тонно ...үүрһэ, далайн 400 судна, 40 мянган, пассажирска ...вагон, химиин 15 мян...о аппаратура гэхэ мэтые ...эльгээгээ. Чехословаки ...нефтиин промышленнос...плектнэ предприяти, то...дые, эдеэ хоолой, бүд нэ...ба трикотажна үйлэдбэ... прокатна түхеэрэлгэнүү...ктровозуудые, гол мүрэ...ельэлектроходууд гэхэ мэ...ээнэ.

...үү оронуудһаа СССР-эй ...йлнүүдэй дунда үргэн ...й ехэ эд бараан бии бай...ахан 1967 ондо 65 мил...шуу метр пумаажан бүд, ...он шахуу метр ноо...уд, 36 үлүүтэй мил...р арһан гутал, элдэб хүбсаһа, мебель болон бусад эд бараа ехээр абаа һэмди. Эдеэ хоолой зүйлнүүдые абаһанаа үшөө нэмэхэ хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, 1967 ондо 420 мянга гаран тонно овощ, 2.5 миллион тухай тонно саахар-сырец, 27 миллион хэһэг сигарет, мүн нилээд ехэ мяхан, үндэгэн, барайгар, фрукт, коньяк, виноградай архи абтаа.

Азиин, Африкын, Латиин Америкын хүгжэжэ байгаа оронуудтай экономическа холбоон амжалтатайгаар хүгжэнэ. Национальна һаяын гүрэнүүд политическэ бэеэ даанхай байдалтай болоод, өөһэдыгөө экономическа сүлөөрэлгын, социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэжэ захалаа. Энэ гол асуудал шиидхэлгэдэнь Советскэ Союзтай, бусад социалис оронуудтай хэн хэндээ ашаг туһатай харилсаан шухала үүргэ дүүргэнэ.

Хүгжэжэ байгаа оронуудай национальна экономикое хүгжөөхэдэнь шухала 300 шахуу промышленна предприяти болон бусад барилганууд СССР-эй туһаламжатайгаар бутээгдээ. Эдэл предприятинууд жэлдээ 2,5 миллион тонно булад, 2 миллион тонно прокат нэмэжэ үйлэдбэрилхэ, 4,5 миллион тонно түмэрэй руда абаха, 7,5 миллион тонно нефть үйлэдбэрилхэ, мебель бутээхэ, шахтын, энергетическэ орёо түхеэрэлгэ бэлдэхэ арга олгоо. Шэнэ барилгануудай тоодо консервын, саахарай заводууд, оёдолой фабриканууд, электростанцинууд, машинно-прокатна станцинууд, хүдөө ажахын фермэнүүд оролсоно.

Советскэ Союз национальна кадрнуудые бэлдэхэ шухала асуудал шиидхэлгэдэнь туһална.

Хүгжэжэ байгаа оронуудтай Советскэ Союзай хэдэг харилсаан хэн хэндээ ашаг туһатай байлгын гол ёһонуудые мүн лэ хүсэд дүүрэн сахина. Элдэб хэрэгсэлнүүдые олоор абалсаһанай үндэһөөр, промышленна зарим шухала түүхэй эд, эдеэ хоолой продуктнуудые элбэгжүүлхэ арга олгоно. Каучук, торгон, үнгэтэ металлнууд болон хлопок, джут, нооһон, арһан эдлэл, пумаажан бүд, арһан гутал СССР-тэ асарагдадаг. Бидэ барайгар, сай, какао-бобы, лимон, апельсин, банан, ананас, виноградай архи мүн лэ абанабди. Жэшээлхэдэ, 1967 ондо Советскэ Союзнай хүгжэжэ байгаа оронуудһаа 145 мянга шахуу тонно хлопок-улһа (энээнэй 50 шахуу процентые ОАР-һаа), 21 мянган тонно нооһо, 25 мянган тонно кофе, 82 мянган тонно какао-бобы, 23 мянган тонно сай (тэрэнэй 20 мянга гаран тонные Индиһээ) худалдан абаа.

Манай арадай ажахыда хэрэгтэй продукци үйлэдбэрилхэ барилга хэхэдэнь, хүгжэжэ байгаа зарим оронуудта туһалдагбди. Жэшээлхэдэ, газай олзоборилго эмхидхэхэдэнь, газопроводуудые барихадань, Афганистанда туһалаабди. Магистральна газопровод тиимэл аргаар Иранда баригдана.

Бусад гүрэнүүдтэй Советскэ Союзай хэдэг экономическа, техническэ харилсаан арадай ажахы хүгжөөлгэдэ, манай ороной нэрэ хүндые үргэлгэдэ туһална.

Г. ВЕКШИН.
Гадаадын экономическа холбооной талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй управлениин начальнигай орлогшо.
(ТАСС).

Комсомол басаган Людмила Цуканова Ленинэй ордента Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой электромашинна цехтэ худэлдэг юм. Тэрэнэй хүдэлдэг участогайхидай нэрэ Ленинскэ хүндэлэлэй дэбтэртэ оруулагданхай.

Нүхэр Цуканова үдэр бүринтөө нормые 120—130 процент дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Л. Цуканова.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

ЮРЫН ХҮН ТУХАЙ

ШУНАЛТАЙ ХҮДЭЛНЭ

— Эмнэлгэдэ та үнинэй ябана гүт?

— Арбаад хоног тарюулааб даа. Мүнөөдэр һүүлшынхеэ орохом,—гэжэ наһажаалшаг эхэнэр далаад наһатай хүгшэнэй асуудалда харюусаба.

— Юрэдөө хүл, гарни үбдэдэг болоод, врачта хандаа һэм даа. Баһал арбаад хоног тарюулхыем иишэ эльгээбэ. Туһа болохо юм гү даа, үгы гү, бү мэдэе. Зүгөөр хадхуулха анханһаа дурагүй хүн һэм. Теэд яахабши,—гэхэдэнь хүгшэнэй үнөөхи эхэнэр тодожо абаһаар:—Болохо даа. Һанаагаа бү зобогты, эдэгэхэт. Тарюулхаһаа айха юумэ үгы. Мүнөө Дина Евдокиевнада орохот. Тариһаниинь-шье мэдэгдэхэгүй. Ехэл хүнгэн гартай. Али ехэ дүй дүршэлтэй болошоо гэхэ юм гү. Нэгэл тарюулхадаа мэдэхэт даа.

Уданшьегүй хүгшэнэй ээлжээн боложо, дохолһоор тарюулхаяа ороо һэн. Тэндэ һуугшад:

— Хүтшэн зон этигэл ядадаг. Эдэгээд байбал ондоо һанамжатай болохо даа,—гэлсэнэ.

Хүгшэн һөөргөө гарахадаа:

— Нээрээ хэлээлши. Тарихадааш бэрхэ, налархайшье сестра байна,—гэжэ сэдьхэлээ ханангяар хэлээ һэн.

Нэгэдэхи поликлиникэ соо эгээл энэ хөөрэлдөө дуулахадаа, Дина Евдокиевнатай орожо танисаха хүсэл түрэгдөөдхёо бэлэй.

Сагаабтар шарайтай, дунда зэргын бэетэй, энеэбхилһэн ехэнүүд нюдэтэй энэ эхэнэр хүнэй дура сэдьхэл юугээрээшьеб хүрэһөөр татаадхина. Өөр тухайгаа олон юумэ хэлэхэ дурагүй. Мэргэжэлдээ дуратай, хүн зоной элүүр энхын түлөө эсэшэгүй оролдожо ябаһан хүн гэжэ нүхэр Клюкина коллективтээ мэдээжэ юм. Гансахан үдэрэй туршада 150—200 үбшэнтэниие врачай заабаряар аргалжа гаргадаг.

Энэ үдэршье аргалуулхаяа ерэгшэд олон байба. Хүдэр бэетэй, нюргалиг үндэр эра хүн энеэбхилһээр оробо. Энэ хүниие хараад үбшэн гэжэ яашье хэлэхын аргагүй. Теэд ямаршье хүдэр бэетэй хүн ямар нэгэн шалтагаанаар үбшэлдэг шуу. Жолоошон М. гэгшэ ехээр хүйтэ ябаһанһаа болоожо бөөрэеэ үбдөө. Һүүлшынгээ үдэр гарилга хүүлээд, врачтаа бэеэ үзүүлхэ зорилготой орожо ерэһэн байба.

— Дина Евдокиевна, нюргам тонгойшогүйгөөр шархирдаг аад, оройдоошье мүнөө болишоо. Яһаа амарбаб даа. Һайн даа танда,—гээд тарюулжа дүүргүүлһэн жолоошоной хэлэхэдэ:

— Дахин бү үбдэгты. Бэедээ нарин ябаха хэрэгтэй,—гэбэ Дина Евдокиевна.

— Мүнөөл ойлгодог болооб. Нэгэ үдэрэй түлөө хүн гээшэл бүхы наһаараа үбшэн боложо болохо ха,—гээд толгойгоо һэжэрбэ.

— Зүб даа. Тиимэ дээрэһээнь лэ бидэнэр бэедээ нарин ябагты гэнэ ха юмбибди. Ольга Николаевна Урбагароватай хамта нүхэр Клюкина суг хүдэлдэг. Бүхы процедура (тариха, баанха табиха, клизмэ хэхэ, шарха уяха, шараха гэхэ мэтэ) нарин нягтаар хэдэг.

Дина Евдокиевна 10 жэлэй туршада медицинскэ хүдэлмэрилэ хүдэлнэ. Энэ үе соо баян дүй дүршэлтэй, бэрхэ сестра гэжэ алдаршанхай юм. Тэрэмнай медицинскэ курс дүүргээд, лабораторидо хүдэлһэн, удаань сестра болоһон юм. Һүүлэй дүрбэн жэлэй туршада Улаан-Үдэ городой нэгэдэхи поликлиникэдэ хүдэлнэ. Эрхим һайнаар хүдэлһэнэйнгөө түлөө нүхэр Клюкина Хүндэлэлэй грамотануудаар оло дахин шагнагданхай.

Б. НАМДЫКОВ.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО

ХИЛЫН ГААНАҺАА

Ж. Шабан-Дельмас — Франциин премьер-министр болоо

ПАРИЖ. (ТАСС). Президент Жорж Помпиду Франциин премьер-министрээр Жак Шабан-Дельмасые июниин 20-ной үдэшэ томилоо. Франциин шэнэ правительство байгуулга тэрээндэ мүн лэ даалгагдаа.

Ж. Шабан-Дельмас Франциин мэдээжэ политическэ ажал ябуулагша болоно. Тэрэ 1915 ондо Парижда түрөө. Финансын хэрэгүүдэй талаар инспектораар хүдэлөө. Эсэргүүсэлтын хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, 1944 ондо бригадна генералай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байха юм.

Шабан-Дельмас 1946 ондо Национальна суглаанда түрүүшынхеэ һунгагдажа, француз правительствын составта ороһон байгаа.

Шабан-Дельмас 1958 онһоо Национальна суглаанай түрүүлэгшэ юм. Тэрэ Бордо городой мэрэй тушаал даалсадаг.

Урда Вьетнамдахи дайн байлдаан

ХАНОЙ. (ТАСС). Куангнам провинцида ябуулга хэдэг арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд июниин 7-һоо 13 хүрэтэр дайсанай 753 солдат ба офицерые хүлһөөнь буулгаа гээд Освобождение гэжэ хэблэлэй агентствын дамжуулгада үндэһэлэн, ВИА агентство мэдээсэнэ. Бенче провинцида дүрбэн үдэрэй турша соо байлдаа хэхэдээ, патриодууд 300 гаран американ солдадые усадхаа, шархатуулаа, 6 вертолёт буудажа унагаагаа, гэмтээгээ. Хоёр томо буу усадхаа. Тэрээнһээ гадна, 42 сэрэгэй автомашина тэдэнэр усадхаа, олон тоото буу зэбсэг буляажа абаа. Тонгкхань провинцида Урда Вьетнамай арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд дайсанай 200 гаран солдадые хүлһөөнь буулгаа, 24 танк болон бронетранспортёрые усадхаа.

ТҮҮХЭТЭ УДХА ШАНАРТАЙ УШАР

БУДАПЕШТ. (ТАСС). Аха дүү партинуудай Москвада болоһон уласхоорондын үргэн зүблөөн болон тэрээн дээрэ һанамжануудаа мэдэлсэлгые түүхэтэ шухала удха шанартай ушар гэжэ нэмэлтэгүйгөөр хэлэжэ болохо байна. Ушарынь хадаа манай хүдэлөөн дэлхэй дээрэхи олониитын эгээн лэ түгэлдэр хүсэн болоно гээд ВСРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Я. Кадар венгр журналистнуудтай хөөрэлдэхэдөө онсолон тэмдэглээ. Зүблөөн хадаа империализмда эсэргүүсэн, аха дүү партинуудай тэмсэл шангадхаха шухала нүхэсэл болоно гээд венгр делегациие толгойлогшо тэмдэглээ гээд МТИ агентство мэдээсэнэ. Уласхоорондын коммунис хүдэлөөн, түрүү үзэл баримталдаг хүсэнүүд шэнэ, үрэ ехэтэй зэбсэгтэй болоо гээд тэрэ нэмээжэ хэлээ. Зүблөөнэй һүүлээр бүри алтай һайн эрхэ байдалда бидэнэр тэмсэл болон зохёон байгуулхы ажал хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлжэ шадаха байнабди.

ПАРИЖ. (ТАСС). Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай Москвадахи уласхоорондын зүблөөн угаа ехэ удха шанартай амжалта болоно гээд ФКП-гэй делегациин составта орожо, зүблөөндэ хабаадалсаһан француз Компартиин Политбюрогой гэшүүн Жорж Марше июниин 20-до мэдүүлээ.

Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай зүблөөн дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй, мүн бүхы арадуудай угаа ехэ амжалта болоно гэнэ гээд Ж. Марше онсолон тэмдэглээ. Империализмда эсэргүү тэмсэлэй талаар тон зүб хараа шугам тодорхойлһон шухала документые зүблөөн баталан абаа. Уласхоорондын байдалые зүблөөнэй сэгнэлгэ һайнаар үндэһэлэн баримталагданхай, тодорхой ба гүнзэгы удха шанартай гэжэ бидэнэр һанамжалнабди. Бэелүүлэгдээд байгаа һаа, аюулгүй байдалай, эрхэ сүлөөгэй, һайн һайхан байлгын талаар бүхы арадуудай шухала ашаг туһада тааралдахаар зорилгонуудые документ хараалаа. Коммунис партинуудай хоорондохи харилсаанай, тиимэ болохолоороо, тэдэнэй нэгэдэлэй үндэһэлхэ зэргэтэй гол ёһонуудые зүблөөн урдынхида орходоо һураггүй һайнаар тодорхойлоо.

САНТЬЯГО. (ТАСС). Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай Москвада болоһон уласхоорондын зүблөөнэй амжалта тухай мэдээсэл бидэнэрые, Чилиин коммунистнуудые, угаа ехээр баясуулаа. Уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэл хангаха замдахи шухалын шухала алхам гэжэ бидэнэр энэ зүблөөе тоолонобди. Зүблөөнэй һайшаан баталан абаһан документнүүд манай уг зорилгонуудта, эрмэлзэлгэнүүдтэ хүсэдөөр тааралдана гээд ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө, Чилиин Компартиин ЦК-гай политическэ комиссиин гэшүүн Орландо Мильяс мэдүүлээ. Зүблөөнэй баталан абаһан шиидхэбэринүүдые бодотоор бэелүүлхэ харюусалгатай зорилго бүхы аха дүү партинуудай урда табигдаһан шэнгеэр мааналай үмэнэ табигдана гэжэ бидэнэр ойлгонобди гээд тэрэ үргэлжэлүүлэн хэлээ.

Уласхоорондын зүблөөнэй амжалта Латиин Америкын ба бусад түбинүүдэй оронуудта сүлөөрэлгын хүдэлөө дэбжээхэ талаар Чилиин арадай тэмсэлэй амжалтатай байлгада туһалха гээд Орландо Мильяс онсолон тэмдэглээ.

МАШИНИСТНУУД — ТҮМЭР ЗАМШАДАЙ СЪЕЗД

ТОКИО. (ТАСС). Кюсюгэй (Фукуока префектура) Китэ городто июниин 20-до Японой гүрэнэй түмэр замуудай локомотивуудай машинистнүүдэй профсоюзай 22-дохи съезд июниин 20-до нээгдээ. Захиргаанайнгаа түсэбүүдтэ эсэргүүсэн, эрид шанга тэмсэл энэ профсоюзда нэгэдэдэг электровозууд болон тепловозуудай 60 мянга гаран машинистнүүдэй хэжэ байһан оршон байдалда съезд зарлагдаа. Эдэ түсэбүүдэй ёһоор захиргаан хадаа үйлэдбэриие уралан нарижуулха хэмжээнүүдые хараалһан байна. Эдэ хэмжээнүүдһээ уламжалан, ажал хэлгэ бүри бүтээсэтэй шанга болгогдохо, хүдэлмэришэд ажалһаа гаргагдаха байна бшуу. Иимэ уралан нарижуулгада эсэргүү хэдэн олон забастовконуудые түмэр замай транспортын бусад хүдэлмэрилэгшэдэй дэмжэлгэтэйгээр машинистнууд май һарада үнгэргэһэн байгаа. Хүдэлмэришэдэй тэмсэлые элдэб шанга хэмжээнүүдээр дараха һэдэлгэ гаргадаг алба захиргаанай һэдэлгэнүүдтэ эсэргүүсэн ажалшадай аша туһые хамгаалха, саашанхи ябуулгануудые хэхэ программа июниин 20-до нээгдэһэн съезд хараалха байна.

Президент Никсонэй пресс-конференци

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Сагаан байшан соо июниин 19-нэй үдэшэ болоһон пресс-конференци дээрэ США-гай президент, Р. Никсон үгэ хэлээ.

Корреспондентнүүдэй асуудалнуудта харюусахадаа, Вьетнамда правительствын бэелүүлдэг политикые президент үмөөрөө. Урда Вьетнамдахи сэрэгэй ябуулгануудые болюулха тухай дурадхалнуудые буруушаагаа. Сайгондохи засаг түрые Холбоото Штадуудай үгэ дуугүйгөөр дэмжэхэ байһан тухай Никсон дахяад мэдүүлээ. Вьетнамдахи американ сэрэгүүдэй тоое үсөөн болгожо магад байһан тухай асуудалда харюусахадаа, энэ оной эсэс хүрэтэр Урда Вьетнамдахи сэрэгүүдэй зарим хубиие гаргаха тухай шиидхэбэри август һарада гаргахаар правительствын хараалжа байһан тухай президент мэдээсэээ.

Вьетнам тушаа Париждахи зүблөөн тухай хэлэхэдээ, эдэ хэлсээнүүдэй үедэ тиимэ ехэ амжалтын туйлагдаагүй тухай тэрэ хэлээ.

Стратегическэ ракетнэ зэбсэгүүдые байгуулалгые хизаарлаха тухай асуудалаар өөрынгөө хараа бодолые правительство хараалжа, дүүргэхэеэ байна гээд президент Никсон хэлээ. Энэ асуудалаар өөһэдынгөө союзнигуудтай июнь-июль һарануудта Холбоото Штадууд зүбшэл хэхэ хүсэлэнтэй гээд президент мэдээсэээ. Тиигэбэшье, ядерна даритай ракетэнүүдые туршалгые США мүнөө дээрээ болюулхые хүсэнэгүй гээд Никсон тэмдэглээ.

Ракетэһээ хамгаалдаг «Сейфгард» гэжэ түхеэрэлгэнүүдые орон дотор байгуулха тухай США-гай правительствын шиидхэбэриие президент Никсон хамгаалаа, тиихэдээ энэ хэмжээе буруушаагшадай сенадта олон байһые тэрэ мэдэрээ.

Браззавильда выставкэ нээгдэбэ

БРАЗЗАВИЛЬ. (ТАСС). Арадуудай хани барисаанай һара мэнэ һаяхан дүүрээ. Тэрээндэ хабаадаһан оронуудта зорюулагдаһан ехэ фотовыставкэ Браззавильда нээгдэһэн байна. Июниин 25 хүрэтэр үргэлжэлхэ энэ выставкэдэ Советскэ Союз, ДРВ, Чехословаки, КНДР, Куба, Франци ба Конгодо (Браззавиль) посольствонууд ба түлөөлэлгын зурагуудтай бусад оронууд хабаадана.

Советскэ Союзда, тэрэниие байгуулагша В. И. Ленинда энэ выставкын томо экспозицинуудай нэгэн зорюулагданхай. Түрүү үзэл бодолто хүн түрэлтэнэй агууехэ вождь тухай хөөрэһэн фото-зурагууд, совет уран зураашадай зурагуудай буулгабаринууд выставкын тус бүлэгтэ табигдаһан байна.

Угандын түүхэдэхи түрүүшын эхэнэр судья

КАМПАЛА. (ТАСС). Угандын түүхэдэ анха түрүүн г-жа С. Сенгоба түрүүшын эхэнэр судья болоо. Урдань тэрэ юстициин министерствын прокуратурын департаментын прокуророй тушаалые тэрэ даадаг байһан юм. Угандын Верховно сүүдэй түрүүлэгшын уялгые дүүргэгшэ Шеридан шэнэ судьяһаа тангаригынь абаа.

Голландиин корабльнууд Данида ерэбэ

КОПЕНГАГЕН. (ТАСС). Голландиин далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй корабльнуудай отрядууд июниин 19-дэ Копенгагенда ерээ. «Де Рейтер» гэжэ крейсер, «Валрус» ба «Зеелув» гэжэ уһан доогуур ябадаг хоёр онгосо, тэрэшэлэн «Полстер» гэжэ урдадаг бааза отрядай составта ороно.

КУБЫН РЕСПУБЛИКАДА

Кубын саахар суурхажа эхилһээр үнинэй. Саахарай тростнигые тарилга жэлһээ жэл бүхэндэ үргэдэнэ.

Кубын Республика дэлхэйн олохон гүрэнүүдтэ саахар наймаална.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Гавана хотын портдо «Балтика» гэнэн совет турбоэлектроход ерээд байна. Саахар ашагла түлэг дундаа.

ТАСС-ай фото.

ВРАЧАЙ ЗҮБШЭЛ

УҺАНДА ЭДИРХЭХЭ—АЮУЛТАЙ

Зунай халуунда хүнүүд уһанда орожо һэрюусэдэг, эсэһэнээ харюулдаг, амардаг. Уһанай ашые шадажа хэрэглэбэл, бэе махабадта туһатайнь мэдээжэ.

Гэхэ зуура, уһанда шунгаха, тамарха үедөө зарим нэгэн, иланхаяа эдир наһатан, уһанда эдирхэжэ ябаһаар, аюулда ородог. Нёдондо манай республика дотор уһанда шэнгэлгын аюул нилээд олю дахин тохёолдоһон байна.

ЯМАР ҺЭРГЫЛЭМЖЭ ХЭРЭГТЭЙБ?

Зүршханай ханяадатай, ревматизмтай, унадаг үбшэнтэй хүнүүд уһанда ороходоо, бэедээ туһа хэхын орондо, тодхор татажа матад. Тиимэһээ тэдэнэрэй уһанда ороходнь хорюултай. Шэхээрээ хадхуулдаг, зүрхөө түшэгэнэдэт һаа, уһанда ехээр ороһоной хэрэггүй.

Халуудаһан, хүлэрһэн бэеэрээ абаһаар лэ уһа руу тэгүүлэнгүй, эрьедэ һуужа һэрюусээд, бэедээ уһа түрхижэ, хүйтэндэ дадхаагаад, уһанда орохо юм. Дагжа һүрэһэн бэеэрээ уһанда ороходо баһа муу. Урид наранда игаажа, дулаасаха юм. Эдэ мэтые хайхараагүй һаа, хүйтэ абажа болохо.

Ехээр эдеэлһэнһээ, унда ууһанһаа айбалхайн дүүрэнги байхада, уһанда оробол, иланхаяа тамаржа байжа ехээр хүдэлбэл, хүсэлбэл, амин игсуурка, зосоо бөөгнэжэ, бөөлжүүлжэ болохо. Бөөлжэһэндоо хахан, амяа хаагдаад, бүглэрдэг. уһанда шэнгэдэг ушар үзэгдэдэг. Ама халамгайгаар уһанда орожо огто болохогүй. «һогтуу хүн уһан дээрэ гараал һаа, үхэлэй үүдэ татаа гээшэ» гэжэ арадай оньһон үгэ дэмы хэлэгдэдэггүй. Тиин уунхай хүн хойшолонгоо һэргылдэггүй. Тээсгэн, майн хуушаар, һогтуу хоёр хүбүүд онгосоор Сэлэнгэ мүрэн дээрэ гараад, һалан муу ябадалһаа боложо онгосоёо хүмэрюулжэ, нэгэниинь уһанда шэнгэжэ хосороо.

АМИ АБАРХА ТҮРҮҮШЫН ТУҺАЛАМЖА

Уһанда хүнэй амяа хаагдаһанһаа, зүрхэнэй тогтоһонһоо хойшо 5-6 минута үнгэрхэдэ уураг тархи кислородоор дуталдажа, клиническэ үхэл ерэдэг. Гэбэшье зүрхэнэй багаханааршье сохижо байгаа һаань, шуһан соо кислород огто үгы болошодоггүй. Тиимэһээ хүнэй уһанһаа гаргагдамсаар искусственна аргаар амилуулжа, амидыруулхые оролдохо тон шухала.

Уһанда амяа хаагдаһан хүнэй аман соохиие, хамарынь, сээжэ бэеынь уһанһаа сүлөөлхые нэн түрүүндэ хүсэхэ юм.

Амилхада һаад болохо хубсаһанайнь заха, бүһэ тайлаад, һуладхаад, амынь ангайлгаад, хэмэл шүдэтэй һаань, тэрэниинь мулталаад, уһа залгижа мэдээ табиһан хүниие уруунь харуулжа, үбдэг дээрээ сээжэһээнь доогуур табиха. Хүнэй тархиие ташаанһаань доро хүрэтэр тонгойлгохо. Тиигээд тэрэ хүнэйнгөө нюргынь, далынь хоорондуур дарад дарад гэжэ зосоохи уһыень гаргаха хэрэгтэй.

Тиигэһэнэйнгээ һүүлээр өөдэнь харуулжа хэбтүүлээд, дала мүр доронь хубсаһа эбижэ, сээжынь үндылгэд гэхэ. Тииһэн бэеэрээ искусственна аргаар амилуулжа эхилхэ. Искусственна аргаар амилуулгые олон янзаар хэдэг. Теэд гол түлэб Сильверстын аргаар амилуулдаг.

Амигүй хэбтээшын толгойн саана һэхэржэ һуугаад, гарнуудыень тохоногһоонь доогуур абажа нугалаад, «нэгэ» гэжэ тоолохо зуураа, сээжыень хажуу тээһээнь хашаад, «хоёр», «гурба», «дүрбэ» гатэн байлгаха. Тиихэ һамбаанда аминиинь газаашаа татагдаха зэргэтэй. «Таба» гэхэ хоорондоо гарнуудыень сээжэһээнь абажа, толгойнь саана хүрэтэр сэхэлэн, альганайнь араар газарта хүргэжэ, «зургаа», «долоо», «найма» тоолотор байлгаха. Энэ үедэ аминиинь зосоошоо татагдаха болоно. Нэгэ минутын туршада 14—16 дахин нигэжэ гарнуудыень хүдэлгэхэ хараатайгаар, искусственна аргаар амилуулга хэхэ юм. Тиихэтэй хамта, хүндэ дулаан жэн халуун уһаар, элһээр табиха, хүнжэлөөр дулаалхада, бэень халажа, түргөөр ами оржо болодог. Уһа залгиһан хүнэй ама, хамар руунь хүн үлеэжэ, амилжа, искусственна аргаар амилуулдаг арга мүн лэ хэрэглэгдэдэг юм.

Уһа руу шэнгээгүйшье һаа, уһа залгиһан, үхэхын аюулда ороһондоо айгаад, мэдээгээ алдажа унаһан хүнүүдтэ туһаламжа ондоогоор үзүүлэгдэдэг. Тиимэ хүндэ нэн түрүүндэ нашатырна спирт үнэрдүүлдэг. Тиибэшье мэдээ орожо үгөөгүй, зүрхэнэйнь сохисын аалидажа эхилээ һаа, сээжыень минута соо 40—50-дахин даран татажа, эльбэжэ массаж хэхэ, искусственнаар амилуулха юм. Энэ туһаламжаяа врачай ерэтэр үргэлжэлүүлхэ шухала.

Хүнэй мэдээ ороходонь, одоо абарагдаат, юрэдөө айха юумэ үгы гэжэ һанаагынь заһаха, 15—20 дуһал валериан уулгаха шухала. Бэеынь хататар аршажа, хуурай хубсаһа үмдэхүүлжэ, шадабал, халуун унда уулгахада, хүн түргөөр хуушан түхэлдөө ородог. Хүнэй һайжаржа үгөөгүй һаа, эмнэлгын газарта удааруулангүй абаашаха хэрэгтэй.

Иухэд, уһанда эдирхэһэн аюултай гэжэ ойлгогты! Уһан дээрэ хайшан гэжэ бэеэ абажа ябаха ёһотойб гэһэн гурим нарийнаар сахигты!

Г. НАМЖИЛЦЫРЕНОВ,
В. БОЧКОРНИКОВ,
медицинын түргэн туһаламжын Улаан-Үдэ городой станциин врачнар.

Амаралтын үдэрэй хуудаһан

Шэнэ шүлэгүүдһээ

Г. РАДНАЕВА

ЭРЬЕЭД ХАРЫШ

Хубиингаа хэрэг,
  өөрынгөө бодолдо
    тархяа эрьешоод,
Һонигүй гэжэ
  оршон тойронине
    шүүмжэлээд яалайш.
Хүйтөөр миһэржэ:
  «Хүнүүд гээшэмнай
    мэхэшэд гээд,
Хүн түрэлтэндэ
  этигэлээ бараад
    мүнөөнһөө яалайш.
Хүл доро
  хэбтэһэн шулуугаар
    нэгэтэ һонирхобол,
Зуугаад жэлэйнь
  намтар түүхээр
    омогорхохол һэнши.
Сагай шэрүүн
  эрьюулгэдэ мүлигдэһэн
    түхэлыень обёорбол,
Хэдэн үеын
  гэршэ байһые
    мэдэрхэл һэнши.

Үдэр хоногоор
  хубилжа байһан
    энэ юртэмсые
Богонихон бодолоор
  «һонигүй» гээд
    хэлэхэ аалши.
Үе сагаар
  дамжан ерэһэн
    тэрээхэн шулууе
Бодолгүй сэдьхэлээр,
  һонигүй харасаар
    шэнжэхэ аалши.
Эгээл эндэ
  нарата юртэмсые
    ондоогоор шэртэжэ,
«Һонигүй» гэһэн
  хубиингаа бодолһоо
    эшэхэл һэнши.
Эрьелтэгүйгөөр ошоһон
  тэрээхэн наһаяа
    одоол шаналжа,
Хооһон сууряандал
  наһаа үнгэргэхэһөө
    айхал һэнши.

АЯНША ШУБУУДТА

Шанха дээрэһээм
  баяраар халиһан
    шубуудай ганганалдаа
Шэмшэрһэн зүрхэндэм
  үншэрэлөөр дүүрэн
    гунинг тарижархёо.
Жэгүүртэн бэшэдээ
  атаархал түрэжэ
    хойноһоонь даллахадаа,
Жэгтэй мэдэрэлээр
  досоом хүлгэжэ
    уйладаһам хүрэшөө.
Эхэнэр хүн
  мордуулга дээрэ
    уйлахагүй гэһэн
Сартуул угсаатанайнгаа
  ёһо заншалые
    мартааб гэнтэ.
Эльгээ хүмэрюулэн
  таанараа үдэшэхэдөө
    юрөөл табиһан
Шэгэрэлдэһэн нёлбоһондом
  һэжэг түрэжэ
    гомдобот гэнтэ.

Эльгэлэн түрэһэн
  Эхэ газартаа
    эрьен бусадаг
Юугээршье һэлгэшэгүй
  нангин дурыетнай
    үндэрөөр сэгнэдэгбди.
Эгээл таанартал,
  Эхэ газартаа
    дурлажа ябадаг
Юунтэйшье тэнсүүрнгүй
  дууша сэдьхэлтэйдэ
    эльгэ дүүрэнби.
Хүшэр замайтнай
  холын аянда
    юрөөл табяад,
Һүнэйнгөө дээжые
  замайтнай арюунда
    сасажа үргэһүү.
  Таанарайнгаа ябашахада
  байгаалишье хубилжа,
    таламнишье гунигла[...]
  Дуран соогоо
  шагнажа анжардаг
    дуумнишье замхаһан[...]

СЭЛЭНГЭДЭ—АБРИКОС

Нёдондо зун би Сэлэнгэдэ ургадаг абрикосой һалаае анха түрүүшынхеэ хараа һэм. Тэрэ һалаа дээрэ гонзод гэһэн, хоёр-гурбан сантиметр ута юрын лэ абрикосой эдеэн байгаа бэлэй. Тэрэнние минии танил зоотехник Сэлэнгын совхоз ошоходоо асараа юм. Тиихэдэ би үшөө этигээгүй һэм. Энэ зэрлиг абрикос манай эндэ ургадаг юм гэжэ этигэхэньшье бэрхэтэй һааб даа. Ушарынь хадаа абрикос гээшэмнай дулаан ороной ургамал ха юм. Энэ гайхамшаг ургамалые харахала сэсэгүүдэй һалбарха үеые тэсэжэ ядан хүлеэбэб.

Май һарын барагдажа, зунай эхин һарын гаража байһан үе. Бидэнэр минии танил зоотехнигэй зааһан газар тээшэ — Сэлэн-Дүүмэһээ гараад, Билюутэ тээшэ зорибобди. Тэндэһээ хээрын харгыгаар Эхин гэжэ газарта һуурижаһан гүүртын зуһалан тээшэ шэглээ һэмди. Тэндэ республикын эрхим һаалишадай нэгэн болохо Надежда Тадвашкина ажалладаг юм.

Үдэшэ болоҗо байхада хүрэхэ газартаа хүрэжэ ерэбэбди. Тиигээд үдэшын һаамай дүүртэхэдэ автомашинада һү ашажа байһан совхозой хүдэлмэрилэдһөө:

— Эндэтнай абрикос хаана ургадаг гээшэб? Зэрлиг ааб даа. Зэрлиг абрикосууд,—гэжэ асуубабди.

Харюудамнай тэдэнэй нэгэн наранай орожо байһан зүг тээшэ заагаа һэн. Тэндэ, фермын байрануудһаа холо бэшэхэн, ой модогүй хадын ташалангаар, хэдэн зуугаад метр газарта сагаан сэсэгүүдтэй һөөг бургааһадай сайража байхые обёорөө һэмди.

— Хадын нүгөө ташалангаар бүришье олон байха,—гэжэ совхозой хүдэлмэришэд манда хэлээ һэн.

Хахад час тухай сагай үнгэрөөд байхада, бидэ тэрэ хадын оройдо шахуу гараад байбабди. Тэндэһээ Сэлэнгэ голой тохой альган дээрэ мэтээр харагдажа байгаа һэн. Орщон тойрон хадануд һөөт модоор бүрхөөгдэнхэй, бэшэ тээнь метр тухай үндэр боролжо бургааһаар хушагданхай байгаа бэлэй. Абрикосой эшэнүүд дүн сагаан сэсэгүүдээ һалбаруулжа, хоншуу хангалаараа хамар сорьён байгаа. Эшэнүүд доронь, газараар абрикосой үрэ жэмэсүүд ургажа байгаа һэн. Бидэ хэдэн яһахануудыень шүдөөрөө хазажа, амталаад үзэбэбди. Гашуубтар, зохид амтатай. Элһэтэй, шулуулиг хадын ташалангаар ургажа байгаа Сэлэнгымнай абрикос энэл ха юм даа.

Ф. МОРЕНЕЦ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: абрикосой сэсэгүүд соо.

Авторай фото.

Яруунын Эгэтын-Адагай дунда һургуулиин багшанар «Победа» колхозойнгоо малшадта һонирхолтой концерт харуулдаг, лекциингүүдые уншадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: энэ һургуулиин уран һайханай самодеятельностиин бүлгэмэй гэшүүн Анна Даниловна Алсанова буряад хатар гүйсэдхэжэ байна. Н. ДАМБАЕВАЙ фото.

ШАТАР

ТҮРҮҮШЫН ХАХАДАЙ ДҮН

Эрэшүүлэй дунда шатараар республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй наймадахи уулзалгада Залкинд Агафоновые, Власов Галдановые, Дашанимаев Ильиниие, Салтанов Тоглоевые шүүбэ. Елсуков Ивановтой, Усов Маншеевтэй тэнсээ.

Тэрэшэлэн энэ уулзалгын үедэ урда тээнь хойшолуудагдаһан партинууд наадагдаа. Тиигэжэ муу байдалтай байһанаа мэдэрһэн Тоглоев наадаяа удаан үргэлжэлүүлэнгүй Мельниковтэ, мүн Дашанимаевта, Мункоев Ивановто, Усовта. Агафонов Ильиндэ шүүгдээ. Харин Ступень Иванов хоёр тэнсэжэ һалаа.

Елсуков Салтанов Ильин хоёрые шүүгээ, тиихэдэ Самарин Дашанимаевые шүүгээд, Ильинтэй тэнсээ.

Мельников Салтановтай, Ильинтэй хэһэн уулзалгануудтаа тэнсээ. Тиихэдэ Маншеев Иванов Залкинд хоёртой мүн лэ тэнсэбэ. Салтанов Галдановые илаад, Дашанимаевтай очкогоо хубаагаа.

Иигээд мүрысөөнэй түрүүшын хахад дүүрэбэ гээшэ. Мүнөө дээрээ мастерта кандидат Усов 6,5 очкотой болоод, түрүүлжэ ябана. Тэрэнһээ нэгэ нэгэ очкогоор гээгдэһэн Залкинд Иванов хоёр удаадахи һууринуудта ябана.

В. МАМИЛОВ.

ШОГ

ТАҺАЛГА СО[...] БОЛОҺОН ХӨӨРЭЛДӨӨН[...]

Ужамшаг кабинет соо хоёр хүн. Нэтэниинь зөөлэн баархадаар хушагдаһан, үндэр түшэлгэтэй, зөөлэн креслэ соо лабхайжа, хэсылдэн һагад һуушанхай, богонихон хүлынь столой хоёр тумбочкын хоорондуур харагдана. Ута мундштугтай, бүдүүхэн папирос баагаюулан, стол дээрэхи саарһа руугаа хёлойн-хёлойн хараад абана.

Столой хажуудахи яндагар модон стулай захадань шахуу, хоёр гараа үбдэг дээрээ табяад, мяха маряатай, һүрмэгэр ехэ шэхэтэй, хабтагар туранхай, таби гарамгай наһанай хүн нэгэ саарһан тээшээ, нэгэ нүгөөдынгөө нюур тээшэ шэртэжэ, хэлэхэ үгөө оложо ядажа һууна хэбэртэй.

Иимэ хоёр тад ондоо хүнүүдэй дүрэ зураг харахадаа тэдэнэй хэдэг ажалые таажа ядаһанай хэрэг үгы ааб даа.

Ямар тушаалтай хүнүүд ааб гэжэ тухайлхын тулада тэдэнэй хөөрэлдөө шагная.

Туранхай: Энэ мастерскойтоо заһаагүйдэмнай аргагүйл даа, Булад Тумурович, хабар ииһээр байтарнай газаамнай оробо.

Тарган: Хабар; хабар хаанаһаа ерэбэш? Ямар баяр асаран ерэбэш?—гэжэ гү даа? һа-һа-һа!

Туранхай: Һа-һа-һа. Нээрээшье тиимэл даа, Булад Тумурович...

Тарган: Энэ сметыешни Норбоев хараа гү даа?

Туранхай: Хараа, хараа. Тон зүбөөр табигдаа. Танда абаашажа баталуул гэжэ эльгээгээ.

Тарган: «Баталнаб» гээд бэшэжэрхихэ гээшэшни барагтай юм ааб даа, нүхэр. Содбоевто харуулаа гүш?

Туранхай: Харуулаа, һайшаагаа һэн.

Тарган: Э-һэ! һайшаагаа бы даа. Содбоев гээшэмнай ухаатай хүн даа... Энээнэйшни дээгүүр «баталнаб» гэжэрхихэмни гү?

Туранхай: Һа-һа-һа, тиихэл болонот, Булад Тумурович.

Тарган: Бюрократизм гаргаад яахамнайб. Эндэхэнэ гү даа?

Туранхай: Тиимэ, тиимэ, энээхэн углуудань, эндэ!

Тарган: Зай, теэд «Ба...» (Бэшэжэ эхилхэтэйнь адли Телефоной звонок дуулдана).

Тарган: Алло! Алло! Аа... сайн байна-о, амар сайн, Баяр Бэликтуевич, бэетнай һайн гү?

Туранхай: (аман соогоо). Баяр Бэликтуевичай хонходоо хада, баһа юумэн бүтэхөө болихонь даа.

Тарган: (телефоноор) Аһаа! Ойлгожол, харажал байна гээшэбди, Баяр Бэликтуевич. Хабарайнгаа тарилгада бэлдэжэл байнабди. Аһаа! Зай, зай, энэ гэһээр табан минута болоод танда байхаб даа (трубкаяа табина). Баяр Бэликтуевич дуудажа байна, түргэн ошохо болобоолди даа.

Туранхай: «Тааланаб» гэжэрхихэ байгаа гүбди даа, Булад Тумурович!

Тарган: Хожом, хожом, «тааланаб» нүхэр, хожом! (Гарана).

Энэ үедэ мастерской заһабарилга хэдэн үдэрөөр унжагайршаба. Мүнөө туранхайшаг хүмнай тэрэ үдэртөө халуураад, хэдэн үдэр үбдэһэнэйнгөө һүүлээр баһа дахин Б[...] Тумуровичта орожо ерэбэ.

Тарган: Аа... Амиды гүш? [...] болоо! Шэг шарайшни муу[...] даа?

Туранхай: Үшөөл хүсэд һ[...] раагүй ха даа. Би тэрэ смета[...] талуулха гэжэ...

Тарган: Аа... тиимэ, тиимэ[...] тэ, кометэ гэжэ гү даа! Эндэ [...] на хараа һэн биб? (Саарһ[...] буулна). А-һаа, энэ байна[...] Үү байза, юундэ «Ба» гээд [...] жорхиһон байгаа гээшэбиб?

Туранхай: Баяр Бэликт[...] тиихэдэ танние телефонбор[...] лаад...

Тарган: Үгы теэд «Ба» гэ[...] шээ хадаа «...тааланаб» гэжэ [...] жэ үрьдеэгүйш гэжэ гү? Үгы[...] нүхэр, эндэшни алдуутайха[...] жэгтэйхэн байгаа ёһотой. Но[...] хараа һэн гү?

Туранхай: Хараа, хараа, һа[...] гаа һэн.

Тарган: Содбоев?

Туранхай: Харуулаа бэд[...] Хямдаар хэгдэхэнь гэжэ ба[...] бэлэй.

Тарган: Тиигээ һэн бы даа? [...] боев гээшэмнай толгойтойха[...] экономист байха. Хямдаар [...] хэнь гэнэ бы даа... Үгы, [...] яахадаа «Ба...» гээд орхи[...] гээшэбиб?

Туранхай: Ехэ яараад, д[...] лаад ошоно бэлэйт даа.

Тарган: Аа... тиимэ, т[...] нээрээ...

Туранхай: Үшөө танай [...] дээрэтнай «...тааланаб» гэ[...] мээгыт гээ һэмнайб.

Тарган: Аа... һанааб, һ[...] Үшөө «тааланаб» гэжэ ба[...] лээ һэн гүби даа, һа-һа-һа!

Туранхай: Тиигээ, тиигэ[...] бэрхэ һанабабта?

Тарган: Зай тиигээ һаа [...] хэнээ баталжархиял даа. «[...] Үгы, нүхэр, гайхалтайл бай[...] өөрөө бодоод үзыш. Гав[...] «баталнаб» гэжэ бэшэжэ я[...] шэ гүб, аа?

Туранхай: Ядаашьегүйл[...] Булад Тумурович... Үгы т[...] шань... бэшыт даа.

Тарган: Юун гэжэ? Энэ [...] ской тухаймнай шанга хөө[...] болохонь бшуу даа, Баяр [...] туевич заһабарилга тухай [...] ханаар хэлээ гээшэ.

Туранхай: Булад Ту[...] «алнаб» гэһэн үгэтнай дута[...] нал даа.

Тарган: Юу? Юу аланаб [...]

Туранхай: «Бат» гэжэ [...] байнат. «алнаб» гээд дүү[...] хиит даа, гүйнаб.

Тарган: Һа-һа-һаа. Ямар [...] үгэ гээшэб. Теэд яахаб да[...] наб» гээд дүүргэхэ болоо[...] аабзаб даа. (Шурьюулжарх[...]

Туранхай: Һайнта даа, [...] Тумурович, хайра туһаяа [...] гээшэт.

Тэрэ туранхайшаг хүм[...] дээрэһээ ашаа абажа хай[...] һанаа алдан амилжа, тэрэ [...] һаяа түргэхэн шүүрэжэ, [...] мүүхэнээр бараад, газааш[...] хадаа ноён тээшээ ямар ба[...] гэл һонирхолтойгоор хараа [...]

Вл. ЛУБСА[...]

ОНТОХОН

ГУЛАБХАА ХААНАЙ ТҮШЭМЭЛ

Урайни урда сагта нэгэ нютагай үгытэй хүбүүн хаанда ехээр алба налог түлэдэг байба. Үгытэй хүбүүн шубуудые барижа, хоол хэжэ ябадаг һэн.

Нэгэтэ хүбүүнэй урьхада сэсэн гулабхаа торошобо ха. Хүбүүн гулабхаагаа урьхаһаань тайлажа байтараа: «тарган шубуун тороо байна» гэжэ дуугарба.

— Хүбүүн, хайрла намайе, алангүй орхиш, би шамайе эдихэ хоол, үмдэхэ хубсаһатай болгохоб,—гэжэ хүнэй хэлээр үгэлжэ гуйхадань, хүбүүн ехээр сошожо, шубуун аад, хүнэй хэлээр үгэлхэнь юунэй ураа6 гэжэ гайхаһандаа, гулабхаагаа алангүй гэртээ абаашаба.

Ута хэлэтэнэй зугаа удангүй хаанда дуулдаба. Хүнэй хэлээр үгэлдэг сэсэн гулабхаа тухайда дуулаһан хаан үгытэй хүбүүе татуулжа абаашаад, гулабхаагаа намда үгэ гэжэ баадхаба.

— Танда түлэдэг албанһаамни һалгааха хадатнай үгэхэб,—гэжэ хүбүүн арсабагүй. Хаан үгытэй хүбүүнэй түлэдэг албые болюулжа, сэсэн гулабхааень абаа һэн ха.

Тэрэнһээ хойшо гулабхаа түшэмэлэй тушаалда байжа, нютагай хүдэлмэрние хүтэлбэрилөө һэн гэлсэдэг. Хаан эсэгэнь түшэмэл гулабхаагай заабаряар гүрэнөө хүтэлдэг болобо гэхэ.

— Энэ хатыемни наада найрта ябуулангүй, забхай зугаада оруулангүй, һайнаар хаража байгаарайш,—гэжэ хаанай найдажа захиһанда, гулабхаа хаанай хатые тала руу табингүй, ехэ оролдожо байгаа һэн ха.

Айлшаар мордоһон хаанайнгаа арбаад хоноод байхада, хатаниинь хүршэ айлайдаа хуримда ошохо гэжэ түхеэрбэ. Тиихэдэнь түшэмэл тушаалтай гулабхаа хаан эсэгын захиагаар хуримда табихаяа хорибо. Хаанай хатан сухалдажа, «аниргүй бай» гэжэ гулабхаае зандаржархёод, халюун торгон хубсаһаяа үмдөөд, алтан, мүнгэн зүүдхэлнүүдээ зүүжэ байхадань, хатаниие хуримһаа хожомдуулха аргаа бэдэрһэн гулабхаа гоё һайхан үльгэр хөөрэжэ захалба.

Хаанай хатан гулабхаагай үльгэрые ехээр һонирхоһондоо хуримда ошохоёо мартажа, шагнажа һуушаба. Үдэрэй тэн болотор үльгэр хөөрэһэн гулабхаагай үшөө үльгэрөө дүүргэнгүй байтар, хариин хаанайда айлшаар ошоһон хаан эсэгэнь һөөргөө бусаба. Хаан эсэгынгээ сэргэдээ буужа байхада, хатаниинь хараһаар айһанайнгаа ехэдэ бушуухан хубсаһаа тайлажа, зүүдхэлнүүдээ мулталжа байһаар, үбсүүндээ зүүһэн һара, наранай баратай шарамал гуугаа шагтаһаань мулталха зуураа, булхагар улаан хасараа шулга сохижо, улаан шуһан болошобо. Архи ехээр уужа, тархяа хазайһан хаан гэртээ орожо ерэһээр, һамганайнгаа нюурые хараад:

— Хайрата хатамни, энэ яаба гээшэбши, хэн шамайе сохёоб?—гээд, хүзүүдэн тэбэрин таалаба. Гуниран матаран эрхэлһэн хатаниинь:

— Хаан эсэгэмни, энэ ямар юумэнэй шубуу асараа хүмши. Энэшни намайе һабардажа, тоншожо сүхэреэбэ, хасарыем шулга тоншобо,—гэжэ оро сараагүй, худалаар хардажа, уһан нюдэн болобо.

Хатанайнгаа үгэдэ үнэншэһэн хаан түшэмэл гулабхаагаа дуудажа ерүүлээд:—«Шамайе һайеышни үзүүлхэм»,—гээд, амидыгаар үдыень зулгааба. Гулабхаагай үнэн ушарыень ойлгуулха гэжэ хэдышье оролдоо һаань, хүүрыень шагнангүй, үдыень ото зулгаажа, нюсэгэндэнь оруулаад, газаа шэдэжэрхибэ. Үбэлэй буга һарын ханхинама хүйтэндэ үдэгүй нюсэгэн гулабхаа арай хүлдэжэ үхэнгүй, амбаар доро орожо хэбтэхэдэнь, борсогорхон боро хулганаанууд «хаанай түшэмэлдэ туһа хүргэхэ»,—гэлдэн, амбаарай модон оёорые нүхэлжэ, гулабхаа амбаар соо орожо налайба гэхэ. Эдихэ хоол ехэ, хэбтэри хэхэ хонинной нооһон ехэ байһан дээрэһээ, хабар болотор хүлдэнгүй үбэлөө үнгэргэбэ ха.

Хабарай дулаан үдэрнүүдэй болоходо, багаханаар үдээ ургажа эхилһэн гулабхаа нэгэтэ дулаан үдэр газаагуур ябаһаар, ондоо гулабхаануудаар золтожо, «намайе дасанда хүргыт» гэжэ гуйба. Олон гулабхаанууд сэсэн гулабхаагаа дасанда хүргэжэ үгэбэ.

Сэсэн гулабхаа дасан соо ороод байхадаа, үдэр болоходо ламанарта харагдангүй хоргодоод, һүни болоходо дасан соогуур ябажа, һүрэг бурхадай урда табяатай байһан тахил сооһоо элдэб хоол эдижэ, жаргаландаа гараа һэн гэхэ. Тэрэ дасангай баруун урда булангань хүшөө шэнгеэр хэгдэһэн хүнды шабар, баймаг бурхан байба ха. Тэрэ шабар бурханай урда тахил хэһэн эдеэ хоол обоо хүбөө табяатай Сэсэн гулабхаа мэтэр бурханай урдахиие эдеэд лэ, хүнды шабар соонь орожо хэбтэдэг болобо.

Дасангай ламанар «дасангаймнай бурхад тахилһаань хүртэнэ» гэлдэн ехээр хүхилдэжэ, зар түнхаг тараажа, хаан эсэгэдэө дуулгаба. Хаан эсэгэ дасанда ошожо баймаг ехэ бурханда мүргэжэ, адис абадаг болобо. Орон нютагайнь арад зон бүгэдөөрэн сугларжа мүргэдэг болобо ха. «Дасангаймнай баймаг бурхан ами орожо, хаан эсэгэтэй зугаалдаг болобо» гэһэн зугаанье тараба.

Нэгэтэ хаан дасанда ошобо. Хамба ламхайтаяа хоюулан баймаг бурханда мүргэхэдэнь, баймаг ехэ бурханиинь хүнэй хэлээр зугаалжа, хаан хамба хоёртой бурхан шажангай мүрөөр хөөрэлдөбэд. Хаан хамба хоёр бурхантаяа хөөрэлдэхэдөө үбдэг дээрээ мүлхин мүргэжэ байгаад һэн гэхэ. «Хаан хамба хоёр манай бурхан зоноороо хөөрэлдэжэ, ехэ жаргал асарба, буямнай дэлгэрбэ, бурхамнай ерэбэ»—гэжэ хариин хүдөө хаадуудта зар түнхаг тараабад гэхэ. Хүнды шабар хүнэй хэлээр зугаалхань гээшэ гү?! Харин мүнөөхи сэсэн гулабхаань баймаг бурханай тархи соо ороод зугаалжа хэбтээ аабза, ухаан дутуу хаан хамба хоёр буянтайбди гэжэ тэнэжэ байнал.

Хабарай үдэрнүүд удангүй үнгэржэ, зулгы дулаан нажарай үдэрнүүд ерэжэ, үргэн тала дайда ногоорожо хүхэрбэ. Шабар бурханай тархи соо хэбтэһэн сэсэн гулабхаагай далинь һодод, бэеынь нооһон гүйсэд ургажа, хуушан зандаа оробо.

Морин һарын арбан табанай хуралай үдэр хаан эсэгэ хамба ламхай хоёр дахяад бурхатаяа хөөрэлдэбэд. Тиихэдэнь шабар бурханиинь хаан эсэгэдэ иигэжэ хэлэбэ. «Үндэр түрэлтэ хаан, та бурхан түрэлтэй хүн гээшэт, намтай диваажанда ошолдожо ерэхэт, бурханай орондо үһэтэй, нооһотой хүн ошодоггүй юм. Байгаа бэедэхи үһэ нооһоёо гурба хоносор хуу зулгаалгажа хаюула, һарын арбан найманай үдэр ябахабди»—гэжэ бурханайнгаа дуугархада, хаан хамба хоёр эндүүржэ хүхиһэнэйнгөө ехэдэ хүлөө газарта хүргэнгүй, хаанайда ошоод һэн. Хаан эсэгэ ноёд һайдуудаа суглуулаад, тархиингаа үһые һахалтаяа юутээ бараниинь зулгаалгажа хаюулба. Болзоройнгоо ерэхэдэ, үһээ зулгаалгаһан хаан дасанда ошоһон гэхэ. Түрэлтэ хаание бурханай орондо ошохыень үзэхээ, ондоо орон дайдаһаа олон хаашуул ба ноёшуул сугларжа, дасангаарнь дүүрэн байбад.

Олон зоной дасангай үүдэ руу хараад байхада, гулабхаа гаража, дасан дээрэ һуугаад:

— Зай, халзан гуулин толгойтой тэнэг хаан, бурханай орондо ошохом гэжэ бахана дээрэ гараба гүш? Долоон һарын саада тээ минии ноһые зулгаахадаш ямар һэм, мүнөө өөрынгөө үһые зулгаалгахадаш ямар байбаб? Өөдэ хаяһан шулуун өөрын толгойдо буудаг байһыень бү мартаарайш хожомдоо»,—гээд гулабхаа нииджэ ябашоо һэн.

В. ХАЛХУЕВ.

ХАДЫН БЭЛШЭЭРИДЭ

Хадын бэлшээридэ
Хабатай даа — ногоон элбэг.
Һарлагууд
Һаглагар һүүлнүүдээ һэжэрэн,
Һанаа амархан бэлшэнэ.
Шэмэтэй ногооень

Шэмэн-шэмэн ябахадаа,
Хараһаар байса
Хабтайлдатараа таргална.
Агаарыньшье һайхан даа,
Аянгалаад ууһайб гэхээр.
Булагуудшье олон даа.

Бур-бурхан лэ
Бурьялан урдаад хабатай.
Ундаа хүрэһэн һарлагууд
Уһа садатараа уужархёод,
Хэбтэжэ бага,
Хүлөө амаруулаад,
Хүхэ ногоондоо дахин умбахал

Д. ДУГАРОВАЙ фотоэтюд.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУД[...]

Манай адрес, телефонуу[...]

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54[...] приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редактор[...] 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—66[...] отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64[...] 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленност[...] строительства—61-35, советского строительства и быта—69[...] культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, [...] формации—34-05, общественная приёмная—56-62, машин[...] бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при [...] те Министров БурАССР.

Н-00537. Зак. № 592.